...Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! | 43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...С-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 35 (11011) | 1966 оной февралиин 11, пятница | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

...хоз, совхозуудай хүтэлбэрил- ...аалтад болон хүдөө ажахын ...алтэдэй эрдэм шадабарине дээ- ...гын хэрэг улам һайжаруул- ...ай» тоггоол КПСС-эй Цент- ... Комитет, СССР-эй Министр- ... Совет баталан абаба.

...хоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы ...адые бэлэдхэдэг нэгэ жэлэй ...инуудые, колхоз, совхозуудай ...рилхы тушаалтадай эрдэм ...рине дээшэлүүлхэ курсануу- ...дөө ажахын мэргэжэлтэдэй ...шадабарине дээшэлүүлхэ кур- ...ые хүдөө ажахын 78 дээдэ ...инуудта колхоз, совхозуудай ...рилхы тушаалтад болон хү- ...ахын мэргэжэлтэдэй эрдэм ша- ...е дээшэлүүлхэ факультедүүд ...хубилгаха гэжэ КПСС-эй ЦК, ... Министрнүүдэй Совет СССР- ...дөө ажахын министерствые, ... республикануудай компар- ...ЦК-нууд ба Министрнүүдэй ...дые уялгалаа.

...хоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы ...адые бэлэдхэхэ 6 һарын һу- ... болзортой отделение, мүн ... совхозуудай хүтэлбэрилхы ...тад болон хүдөө ажахын мэр- ...дэй эрдэм шадабарине дээ- ...хэ гурба һара хүрэтэр һурал- ...болзортойгоор отделение эдэ ...тедүүдтэ бии болгохо шухала ...хэрэгдээ.

...нежой, Куйбышевай, Новоси- ...болон Харьковай инженер- ...гын институдуудта хүдөөгэй ...н мэргэжэлтэдэй эрдэм ша- ...е дээшэлүүлхэ саг үргэлжэ ...г факультедүүд эмхидхэгдэ- ...эндэ һураха болзор 3 һара ... байха юм.

...наукын, техникын болон тү- ...дүршэлэй шэб шэнэ түйлал- ...е шудалһанай үндэһөөр хү- ...ахын продуктнуудые абалгын ...ниин, химизациин, мелиора- ...онһожоруулгын, мүн хүдөө ...үйлэдбэриин экономико ба ...алгын, хүдөөгэй барилгын та- ...нэ һурагшадай эрдэм һургуу- ...дэшэлүүлхэ гээшэ колхоз, сов- ... хүтэлбэрилхы тушаалтадай ...хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй ...шадабарине дээшэлүүлхэ фа- ...үүдэй, тэрэшэлэн хүдөөгэй ... мэргэжэлтэдэй эрдэм ша- ...е дээшэлүүлхэ факультедүү- ... зорилго болоно.

...хоз, совхозуудай хүтэлбэрил- ...аалтадые бэлэдхэхэ отделени- ... 45-һаа дээшэ бэшэ наһатай ... абтаха, тиихэдэ гол түлэб ... ажахын дээдэ һургуулитай ... колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй ...нор, совхозуудай директор- ... орлогшонор, отделенинүүдые ...шэд, фермэнүүдые даагшад, ...иин бригадануудай бригадир... хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ... байна. Эдэ хүнүүд колхоз, совхозуудта, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органуудта хүдэлдэг, эмхидхэлэй һайн арга шадабаритай, хүдөө ажахыда хүдэлһэн бодото дүй дүршэлтэй байха, тиигээд һуралсалайнгаа һүүлээр колхоз, совхозуудта ошожо, хүтэлбэрилхы тушаалда хүдэлхөөр хүнүүд байха ёһотой.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалтадые болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ отделенинүүдтэ, хүдөөгэй барилгын мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ факультедүүдтэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр, совхозуудай директорнууд, колхоз, совхозуудай, хүдөө ажахын районно үйлэдбэриин управленинүүдэй болон хүдөө ажахын бусад органуудай, хүдөө ажахын һургуулинуудай, хүдөөгэй профессионально-техническэ училищинуудай мэргэжэлтэд, СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй мэдэлдэ байдаг предприятинууд болон организацинуудта хүдэлдэг хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүдөөгэй барилга эрхилдэг барилгын организацинуудай мэргэжэлтэд өөһэдынгөө эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ юм. Тэдэнэр гол түлэб дээдэ һургуулитай байха ёһотой. Дурсагдаһан эдэ хүдэлмэрилэгшэд табан жэл хүдэлөөд лэ, эрдэм шадабаряа заабол дээшэлүүлжэ байха болоно.

Союзна республикануудай хүдөө ажахын министерствэнүүд, хизаарай, областиин хүдөө ажахын управленинүүд, мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэнүүд, союзна республикануудай барилгын министерствэнүүд, «Сельхозтехникэ» гэжэ нэгэдэлнүүд, профессионально-техническэ һуралсал болон колхозууд хоорондын барилгын организацинуудые хүтэлбэрилдэг органууд колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалтад болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ факультедүүдтэ, хүдөөгэй барилгын мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ факультедүүдтэ һураха хүнүүдые шэлэн олохо, тэдэниие һургуулида эльгээхэ байна.

Колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалтадай эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ курсануудта һуралсагшад хадаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1961 оной августын 18-да абаһан № 771-дэхи тогтоолой 6-дахи пункт соо хараалагдаһанай ёһоор колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалтад болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ факультедүүдэй, хүдөөгэй барилгын мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ факультедүүдэй һурагшадай материальна хангалга бэелүүлэгдэхэ гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоогоо.

Хүдөө ажахын техникумүүдэй, эрдэм-шэнжэлэлгын институдуудай, туршалгын ба машинануудые туршалгын станцинуудай болон бусад организацинуудай дэргэдэхи колхоз, совхозуудай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ курсануудые хүдөө ажахын кадрнуудай эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ һургуулинууд болгон шэнэдхэн хубилгаха хэрэг союзна республикануудай компартиин ЦК-нуудта, Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Эдэ һургуулинуудта дунда һургуулитай иимэ хүдэлмэрилэгшэд: агрономууд, зоотехнигүүд, ветеринарна фельдшернүүд, механигууд, техник-барилгашад, гидротехнигүүд болон хүдөө ажахын бусад мэргэжэлтэд, отделенинүүдые эрхилэгшэд, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин бригадануудай бригадирнууд, мал ажалай фермэнүүдые даагшад, СССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министерствын, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Союзсельхозтехникэ» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй мэдэлдэ байдаг предприятинууд болон организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөөгэй барилга эрхилдэг союзна республикануудай барилгын министерствын организацинуудай, колхозууд хоорондын барилгын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд эрдэм шадабаряа дээшэлүүлхэ байна.

Хүдөө ажахын кадрнуудай эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ һургуулинуудта һураха болзор хүдөө ажахын ба хүдөөгэй барилгын мэргэжэлтэдтэ 2 һара хүрэтэр, харин отделенинүүдые эрхилэгшэдтэ, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин бригадануудай бригадирнууд болон мал ажалай фермэнүүдые даагшанарта 3 һара хүрэтэр болзортойгоор тогтоогдонхой.

СССР-эй хүдөө ажахын министерствэтэй зүбшэһэнэйнгөө һүүлээр союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд хэды хүнүүд һураха, хүдөө ажахын кадрнуудай эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ хэды һургуулинууд байхаб гэжэ тодорхойлхо юм.

Хүдөө ажахын кадрнуудай эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ һургуулинуудта һурагшадта хүдэлжэ байһан газарһаань һарынь дунда зэргын салин хүлһэн түлэгдэхэ гэжэ тогтоогдоо.

Эдэ һургуулинуудта һуража байһан колхознигуудта һара бүри абадаг дунда зэргынь ажалай түлөөһэ тэрэл хэмжээн соонь үлөөхэ гэжэ колхозууд дурадхагдаа.

Энээнһээ гадна, һургуулинуудта һурагшадта һара бүри 40 түхэриг хэмжээтэйгээр гүрэнэй стипенди үшөө нэмэжэ түлэгдэхэ юм.

Хүдөө ажахын кадрнуудай эрдэм мэргэжэлые дээшэлүүлхэ һургуулинуудые хүтэлбэрилхэ хэрэг союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Соведүүдэй гүйсэдкомуудта даалгагданхай, харин һуралсалай-методическа хүтэлбэри СССР-эй Хүдөө ажахын министерствэдэ даалгагданхай.

Хүдөө ажахын дээдэ һургуулинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы тушаалтад болон мэргэжэлтэдэй эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ заочно нэгэ жэлэй экономическа факультедүүдтэ һурагшадта тогтоогдомол сессиин, шалгалта экзамен бариха үедэ 30 календарна үдэрэй нэмэлтэ амаралта үгтэхэ байна. Энэ үе соо салин хүнэниинь хүдэлжэ байһан газарһаань түлэгдэхэ юм.

Эдэ факультедүүдтэ ажалһаа һамшангүйгөөр һуража байһан колхознигуудта тогтоогдомол сессиин, шалгалта экзамен бариха үедэ нэмэлтэ амаралта үгэхэ иимэрхүү гурим тогтоохыень колхозуудта зууршалагдаа.

Дээрэ дурсагдаһан факультедүүд болон хүдөө ажахын кадрнуудай эрдэм шадабарине дээшэлүүлхэ һургуулинуудта зорюулан һуралсалай түсэб, программа, һуралсалай хэрэгсэлнүүдые хэблэн гаргаха ябадал СССР-эй Хүдөө ажахын министерство, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй талаар комитет эмхидхэхэ уялгатай.

ТҮРҮҮШЫН АМЖАЛТА

Үнгэрэгшэ оной декабриин һүүлээр Улаан-Үдын Ербановай нэрэмжэтэ гудамжада «Туяа» гэжэ номой шэнэ магазинай нээгдэһэн тухай газетэдэ толилогдоо бэлэй.

Магазинда ниитэ-политическэ, хүдөө ажахын, медицинын, научно-техническэ болон үйлэдбэриин элдэб номууд олон. Худалдан абагшадай ном хараха стол найманай зал соо табигданхай. Тэрээн дээрэнь Советскэ Союзай элдэб хэблэлээр гаргагдаһан тематическа түсэб табяатай. Магазинһаамнай ном абахаяа ерэгшэд столой дэргэдэ һууҗа, амархатайгаа хамта тематическа түсэбтэй, шэнэ номуудтай танилсаха юм.

Магазин хүнүүдэй дура татамаар гоёогдоһон дээрэһээ худалдан абагшад тэндэ олоороо орено. Тиигэжэ магазинда хүнүүд хэдо-доо ябадаг, һонирходог, ном ехээр абадаг болоо.

Жэшээнь, һара 10 хоногой туршада 12 мянга шахуу түхэригэй элдэб ном худалдагдаба. Ниитэ-политическэ номой таһагые даагша Тамара Васильевна Майорова, тэрэ таһагай наймаалагша Александра Александровна Сабылина, техническэ литературын таһагые даагша Зинаида Мироновна Ланкина гэгшэд һайнаар хүдэлнэ.

Түрэл партиингаа XXIII съездэ бэлэг болгон, магазинай коллектив кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн байна.

А. ЧЕБАКОВ.

КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБ—БОЛЗОРҺОО УРИД

...га нютагтаа, бүхы аймаг... хэн түрүүлжэ гараа6? Хо-... аймагай һү, тоһоной пред-...инуудай 1965 оной хүдэл-...ин дүн сорсолхо үедэ энэ ...алда харюу үгтэһэн юм. Ком-...ст Александр Павлович Касат-...н даадаг Хэжэнгын тоһоной ...ой хүдэлмэрилэгшэд социа-... мүрысөөндэ эрхимлэжэ гара-... байба. Коммунист Касаткин ...ан жэлдэ энэ коллективые ...тэлбэрилнэ. Һү тушаагшадтай ... холбоо барисаа байгуулха-..., түсэбөө амжалтатайгаар ...лхэдэнь энэ баримта туһа-... болоо юм бэзэ.

Нёдондо жэлэй туршада энэ заводой коллектив түсэбөөр хараалагдаһан 825 центнерэй ороно 1094 центнер тоһо үйлэдбэрилһэн байна. Тэрэнэй 92 процентнь—эрхим шанартай. Мүн сыр үйлэдбэрилхэ түсэб 117 процентдэ хүргэгдөө һэн.

Заводой коллектив 17 хүнһөө бүридэнхэй. Тэдэнэр бултадаа мүрысэдэг, ажалдаа һайн үрэ дүн түйлададаг. Коллективэй долоон түрүүшүүлдэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ соло олгогдонхой. Мастер А. П. Касаткин, үйлэдбэриин түрүүшүүл К. Шурыгина, З. Позднякова гэгшэд мүнгэн шанда хүртэбэд.

Хоринин (мастерынь Нимажап Рамаева), Хасууртайн (мастерынь Цыретор Дамдинов) тоһоной заводуудай коллективүүд социалис мүрысөөндэ мүн лэ түрүү һүүри эзэлээ. Жэшээлхэдэ, Хоринин тоһоной заводойхид жэлэйнгээ даабари тоһоор 104 процент, сыр үйлэдбэрилгөөр 113 процент дүүргэһэн.

Һү, тоһо үйлэдбэрилдэг Хоринин предприятинуудай коллективүүд түрүүшын кварталайнгаа түсэб партиин XXIII съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ гэһэн уялга абаба.

Д. САМБУЕВ.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА XXV КОНФЕРЕНЦИ

ЛЕНИНЭЙ ЗААБАРЯАР— ШЭНЭ АМЖАЛТА ТЭЭШЭ!

Тоосоото элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэ

КПСС-эй обкомой, областной шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ 25 хүн эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Үгэ хэлэһэн делегадууд шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлгэ үргэнөөр дэлгэрүүлээ, дутуу дундануудые түргэн усадхажа, ажал хүдэлмэриеэ эрид һайжаруулха тушаа дурадхалнуудые оруулаа. Коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлэй ургаһаниинь, Коммунис партиингаа хараалһан түүхэтэ зорилгонуудые бэелүүлхээр байһаниинь эли тодоор харагдана.

Тоосоото элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгын эхилхэдэ, түрүүшын үгэ партиин Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Г. В. Бирюков** абаад КПСС-эй сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада ниислэл хотын партийна организациин юу хэжэ байһан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. Городой промышленностиие саашадаа эрид түргэнөөр хүгжөөхэ эрхим һайн, таатай зохид арга нүхэсэл Пленумэй шиидхэбэреэр байгуулагдаа,—гэжэ оратор тэмдэглэбэ.

—Предприятинууд хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ эрхэтэй болоо. Ажахын талаар тэдэнэй бэеэ даанхай байдал батажаа, үүргэнь дээшэлээ. Иимэ һайн арга нүхэсэл зүбөөр хэрэглэжэ, ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ бодото туһаламжа үзүүлхээр промышленна предприятинуудай партийна организацинуудай ажал ябуулгые зорюулхэ гэжэ горком оролдоно. Эхин партийна организацинуудай харюусалга ехэтэйгээр хүдэлжэ байдаг, үүсхэл оролдолго гаргадаг, коммунистнуудайнгаа түрүү үүргэ улам бүри дээшэлүүлдэг, партийна хүтэлбэриеэ зүбөөр бэелүүлдэг газартал али бүхы асуудалнууд, техническэ, экономическа болон политическэ талаар орёо рэрхэ зорилгонууд зүбөөр шиидхэгдэнэ. Һүүлэй үедэ эхин парторганизацинууд илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлдэг болоо. Коммунистнуудай үүсхэл, зоригжол хүсэтэйгөөр бадараа. Партийна суглаанууд дээрэ шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Энээндэ коммунистнууд шударгыгаар хабаадалсана. Өөһэдынгөө гаргаһан шиидхэбэринүүдые партийна организацинууд нарин нягтаар хинан шалгана, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхые оролдоно.

Улаан-Үдын горком болон райкомуудай конференцинүүдэй хоорондохи үе соо хэһэн хүдэлмэри тухайгаа партийна организацинуудта мэдээсэдэг, партийна хүдэлмэриин дүй дүршэл, онол арга дамжуулан абалсаха тушаа хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. Жэшээлхэдэ, ажалшадые али бүхы талаар хангаха хэрэг һайжаруулха тушаа, XXXII городской партийна конференциин делегадуудай ажаглалтанууд болон дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар горкомой хэһэн хүдэлмэри тухай тоосоонууд эхин парторганизацинуудта хэгдэһэн байна. Городой түрүү предприятинуудта ошожо, шухала шухала асуудалнуудаар хэдэн семинарнууд үнгэргэгдөө, тэндэ партийна хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл халан абалсаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байна. Тэрэшэлэн промышленна предприятинуудай шударгы хүдэлмэриин онол аргануудые бүгэдын шадабари болгохо гэһэн зорилготой «Ушаргай уулзалгын клуб» хүдэлжэ захалһаар хоёр жэл үлүүтэй болонхой. Эндэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэгдөөд, саашадаа үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр хараалагдана. Иимэ клубууд мүн партиин райкомуудай дэргэдэ эмхидхэгдэнхэй. Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй дунда экономическа һуралсал эмхидхэхын тула Гүрэнэй Эрхүүгэй арадай ажахын институтдай хамта түсхай программа зохёогдоод, экономистнууд, бухгалтернууд болон түсэблэгшэдэй һуралсал эхилэнхэй.

Тэрэшэлэн ударидахы хүдэлмэрилэгшэдэй теоретическэ эрдэм дээшэлүүлхын тула марксизм-ленинизмын университедэй дэргэдэ партийна болон ажахын эдэбхитэдэй факультет нээгдээд, эндэ хамта дээрээ мянгаад шахуу инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд һуража байнхай. Энэ мэтын һуралсалай тон ехэ удха шанартай байһаниинь мэдэгдэнэ. Энэ хадаа партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар, үрэ ехэтэйгээр ябуулха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ. Иигэжэ үйлэдбэридэ партийна организацинуудай нүлөөнь ургана, коммунистнуудай түрүү үүргэнь улам улам өөдөө дэгжэнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар Улаан-Үдэ хотын промышленность 1965 ондоо түсэб үлүүлэн дүүргээ. 1964 онойхиһоо нилээд ехэ продукци гаргагдаа, ажалай бүтээсэ ургаа. Городой ажалшадай хэрэглэмжые хангалта һайжараа. Эд бараанай эрьесын түсэб бэелүүлэгдээ.

Тиигэбэшье партийна организацинуудай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд үшөө бии байһаар,—гэжэ нүхэр Бирюков тэмдэглэбэ.—Энэ юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, зарим промышленна предприятинууд түсэбөө саг болзор соонь дүүргэнэгүй, муу шанартай продукци гаргана. Олохон газарта үйлэдбэриин журам хазагайруулагдана. Барилгын эмхи зургаануудта ехэ дутагдалнууд тохёолдоно. Зарим барилганууд унжагайгаар, шанар муутайгаар бэелүүлэгдэнэ. Ниислэл хотын коммунистнууд саашадаа ажал хүдэлмэриингөө дутагдалнуудые дары усадхажа, КПСС-эй ээлжээтэ XXIII съездые ажалай амжалтаар угтаха байһанаа мэдүүлнэ гээд оратор үгэеэ түгэсхэбэ.

— Хүгжэлтын үргэн замаар Буряад ороноймнай урагшаа түргэнөөр дабшажа ябаһаниинь манай аймагай үльгэр жэшээ дээрэһээ эли тодоор харагдана,—гэжэ КПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Титов** үгэеэ эхилбэ.—Һүүлэй үедэ Кабанскын аймагай шэнжэ шарайнь танигдашагүйгөөр хубилаа. Богонихон болзор соо хэдэн шэнэ промышленна предприятинууд баригдаа, баригдажашье байһаар. Арадай ажахын элдэб һалбаринууд—промышленность, транспорт, барилга, хүдөө ажахын үйлэдбэри аймаг дотор үргэнөөр хүгжэнхэй. Аймагай промышленна предприятинууд республикын бүхы промышленна продукциин 10 гаран процентые үгэнэ.

Партиин райком хамаг бүхы ажал ябуулгаяа эхин партийна организацинуудта батаар түшэглэн, тэдэнээр сэхэ дамжуулан бэелүүлнэ, алибаа хэрэг үйлын түлөө тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхые эрмэлзэнэ. Энээнэй ашаар партийна организацинуудай дайшалхы шадабаринь ургана. Хүн зондоо хүндэтэй, алишье талаараа бэлэдхэлтэй, мэргэжэлтэй, эмхидхэхы шадабаритай хүнүүд хүтэлбэрилхы партийна хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдэнэ. Парторганизацинуудай 67 секретарьнарай 34 хүниинь дээдэ болон дунда эрдэмтэй. Аймагай коммунистнуудай диилэнхы олонхинь сэхэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлхэ зуураа, муу бэшэ үльгэр жэшээнүүдые харуулан, ажалай амжалтануудые түйлана. Үйлэдбэридэ эхин партийна организацинуудай нүлөөнь элитэ ургажа байнхай. Промышленностьдашье, хүдөө ажахыдашье үйлэдбэриин түсэбүүдэй муу бэшээр бэелүүлэгдэжэ байһыень түбхын түрүүндэ энээгээр тайлбарилмаар. Жэшээнь, 1965 ондо аймагаймнай промышленность гүрэнэйнгөө түсэб 101,5 процент дүүргэжэ, түсэбһөө үлүүлэн 330 гара мянган түхэригтэ эд бараа гаргаа,—гэжэ оратор хэлээ.

—Тэрэшэлэн 1964 ондошье, 1965 ондошье гүрэндэ мяха, һү, үндэгэ, ноохо, ороохо, таряа, хартаабха тудалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Аймагай ажахынуудые түс түстэнь шэглэлтэй болгожо, Шергинскэ ба Ойморой совхозууд гахай үсхэбэрилгөөр, Кабанскын—шубуу үсхэбэрилгөөр, һү болон бодо малай мяха үгэхөөр, Байгалай совхоз һү үгэхөөр, хартаабха, овощ ургуулхаар мэргэжэл олгоһон хэмжээнүүд ехэ удхатай байгаа. Эдэ ажахынууд олоһон мэргэжэлнүүдээ саашадань хүгжөөн, муу бэшэ үрэ дүнгүүдтэйгээр хүдэлжэ байна.

Эрдэм, наукын түлөөлэгшэд, хүдөө ажахын туршалгын станциин, институдуудай, илангаяа БКНИИ-гэй хүдэлмэрилэгшэд хүдөө ажахын үйлэдбэритэй холбоо барисаа багатай байһаар, шухала шухала асуудалнуудаар шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэнэгүй шахуу,—гэжэ нүхэр Титов шүүмжэлбэ.—Хүдөө ажахын али бүхы ургамалнуудай ургаса эрид баяжуулха, адууһа малай үүлтэр һайжаруулха, мүнөөнэй эрдэм, наукын заабаринуудай ёһоор үйлэдбэриие ударидаха хэрэгтэ туһалха талаар тон хүндэтэй зорилгонууд эрдэмтэдэй урда табигданхай. Эдэ асуудалнуудаар Хүдөө ажахын министерствэшье мүртэй юумэ хэнэгүй.

— КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ манай заводой хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрбэ,—гэжэ ЛВРЗ-гэй директор нүхэр **Е. П. Павленко** мэдүүлбэ. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, түсэблэлгын шэнэ гуримда ороходо талаар бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ захаланхай. Бүтээсэ ехэтэй, һайн шанартай хүдэлмэриин түлөө материальна урмашуулга бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Хүдэлмэришэд эрхим һайн шанартай продукци гаргахын түлөө үнэн зүрхэнһөө тэмсэнэ. 1964 онойхидо орходоо 1965 ондо голодоһо гаргаха ушар эрид бага болоо. Тиигэбэшье продукциин шанар улам бүри һайжаруулха тээшэ шухалын шухала зорилго байһан зандаа.

Партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула ажал хүдэлмэреэ научна ёһоор эмхидхэхэ шухала. Энэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Эмхидхэлэй болон техническэ талаар олохон хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай. Эндэ заводой партийна организаци бодото туһа хүргэнэ.

Заводой коллектив Яруунын аймагай хэдэн ажахынуудые шефтээ абаад, жэлһээ жэлдэ бага бэшэ туһа хүргэжэ байдаг. 1966 ондошье энэ туһаламжаяа үргэлжэлүүлэн, хамта 300 тугалай байха 2 байра, 15 байрын гэр, 600 толгой хонидой багтаха байра барилгын модо бэлэдхэхэ нэгэ цех барижа үгэхөөр абаһан уялгаяа дүүргэхэбди гэжэ оратор мэдүүлбэ.

«Бурятцелинстрой» трестын эрхилэгшэ нүхэр **В. П. Убеев** 1964—1965 онуудта хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүд тухай делегадуудта хөөрэжэ үгөө. Элдэб янзын 700 шахуу барилганууд бэелүүлэгдэһэн байна. Илангаяа хүдөө нютагуудта малай байранууд олоор баригдаа. Хамта 40 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд, хэдэн һургуули, гостиницанууд, Культурын ордонгууд ашаглалгада оруулагдаа. Тиигэбэшье трестын хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд тохёолдоно. Зарим барилгын эмхи зургаанууд хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Хоронхой, Зэдын барилга хабсаралгын управленинүүд илангаяа ехэ гээгдэлтэй. Тэдэнэр түсэбүүдээ дүүргэнэгүй, барилгануудые унжагай нобшоор, шанар муутайгаар хэнэ.

Юрэнхыдөө хүдөө нютагуудта барилгын хүдэлмэри ехэ таарамжагүй муу байдалда байна. Илангаяа колхозууд түсэбэй ёһоор барилгын материалнуудаар хангагданагүй. Барилгашадые колхозууд али бүхы хэрэгсэлнүүдээр өөһэдөө хангаха зэргэтэй аад, тиигэхэ аргань олдоногүй. Тэдэнэр барилгын материалнуудые эндэ тэндэһээ бэдэрхэ, элдэб аргаар олохо баатай болоно. Энээниие гуримшуулмаар болоо. Тиихэдэ лахадаашьеб нютагай барилгын материалнууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй. Колхозуудта барилга хэхэ зургаан республика дотор үнэн дээрээ үгы гэхэдэ болохо. Совхозуудта барилганууд ямар гуримаар бэелүүлэгдэнэб, тиимэл гуримаар мүн колхозуудта хэгдэдэг болоо һаань дээрэ һэн ха гэжэ һанамаар.

Хүдөө нютагуудта барилгануудые үргэн далайсатайгаар, һайн шанартайгаар, мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэмөөр, богонихон болзор соо бэелүүлхын тулада барилгын эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэһэ һүүри бэхижүүлхэ, тэдэниие али бүхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдээр бүрин хангаха шухала,—гэжэ оратор онсолон тэмдэглэбэ.

— КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон аймагаймнай ажалшад, тон ехэ үүсхэлтэй, оролдосотойгоор хүдэлжэ байна,—гээд партиин Бэшүүрэй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Н. А. Калашников** үгэеэ эхилбэ. Аймагай промышленна предприятинууд, колхоз, совхозууд долоон жэлэй һүүлшын жэлые муу бэшэ үрэ дүнгүүдтэйгээр дүүргэбэ. Эндэ эхин партийна организацинууд бага бэшэ габьяатай. Тэдэнэр ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй хамта үйлэдбэриин асуудалнуудые шадамар бэрхээр шиидхэлсэдэг болоо. Эхин партийна организацинуудай дайшалхы шадабариие, ударидалгын мэргэжэлые нарижуулха, коммунистнуудай түрүү үүргые дээшэлүүлхэ, талаар партиин райком нилээд анхарал оролдолго гаргаа, гарганашье, гаргахашье. Партийна организацинуудые алишье талаарнь хатуужуулха, бэхижүүлхэ, мэргэжүүлхэ гэһэн зорилго манай партиин зүгһөө табигдана бшуу.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие болбосон ёһоор ударидаха гээшэ ехэ удха

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

КПСС-эй XXIII СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАДУУД

Г. Л. ТУЧИНОВ — Гусиноозёрск-Нуурай шахтоуправлениин 7/8 шахтын проходчик, Социалис Ажалай Герой.

Е. П. ПАВЛЕНКО — Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй начальник.

К. Е. ЯСТРЕБОВА — барилга-хабсаралгын 3-дахи управлениин шэрдэгшэдэй бригадир.

А. П. КУДРЯШОВ— Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой бага-комплексно бригадын бригадир.

Н. Л. ТОГМИТОВА— Хоринин аймагай Үдын совхозой ахалагша хонишон.

В. И. ТИТОВ — КПСС-эй Кабанскын районно комитедэй нэгэдэхи секретарь.

Ц. Д. ДОРЖИЕВ— Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой директор.

В. П. КАЛЕНОВ— Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир.

Д. О. ОРБОДИЕВА— Баргажанай аймагай Хурамхаанай интернат-һургуулиин багша.

ЛЕНИНЭЙ ЗААБАРЯАР—ШЭНЭ АМЖАЛТА ТЭЭШЭ!

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

шанартай. Энэ талаар Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд горитойхон туhа хүргэхэ, элдэб бүриин шэнжэлэлгын хүдэлмэри ябуулха зорилготой. Теэд тиимэ хүдэлмэри эрдэмтэдэй зүгhөө хэгдэнэгүй шахуу. Жэшээлхэдэ, гектар бүхэндэ жэлhээ жэлдэ бага бэшэ үтэгжүүлгэ хэгдэнэ, ээлжээ ээлжээгээр элдэб янзын ургамалнууд тарин-дана. Саашадаа гектар бүхэндэ хэды шэнээн ямар үтэгжүүлгэ хэмээр бэ, ямар ургамал таряа hаа дээрэб, хайшан гээ hаа газарай гектар бүриhөө ехэ ашаг олзо оруулхаб гэхэ зэргын ёhотой научна шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэхээр болоо. Ядахын сагта газарай хүрьhэнэй карташье хэгдэдэггүй байhаар.

Хүдөө нютагуудта капитальна барилгын асуудалнууд тон хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Энэ асуудалда Хүдөө ажахын министерствын барилгын таhаг шухала анхаралаа хандуулнагүй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие электрификацилга тон хангалтагүй байна. Бэшүүрэй аймагта иимэ хүдэлмэри ябуулагдажа эхилhээр гурбан жэл болоо, теэд хэгдэhэн юумэниинь бага. Гусиноозерскын ТЭЦ-hээ электрын элшэ зай манай аймаг хүдар дамжуулагдадаг болобошье, саг үргэлжэ таhалдана, олохон ушарта үдэшын сагта харанхыгаар hууха ушар болоно. Энээн тушаа бодото хэмжээн яахадаашьеб абтанагүй,—гэжэ оратор шүүмжэлбэ.

Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай директор нүхэр **Г. Б. Баиров** 1966 ондо—шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ комбинадай коллективэй урдаа ямар зорилгонуудые табяад, хэр зэргээр хүдэлжэ байhан тухай хөөрэбэ. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула өөhэдынгөө дотоодын эрга боломжонуудые тодорхойлжо үзөөд, манай коллектив түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо hураггүй ехэ үнгэтэ металлнуудые Эхэ орондоо үгэжэ шадаха байhанаа мэдэрбэ,—гэжэ оратор хэлэбэ. Вольфрам болон молибден малтажа абаха түсэбөө дээшэлүүлхые гүйжа, Үнгэтэ металлургиин министерствэдэ хандагдаа. Дээшэлүүлэгдэhэн түсэбөө дүүргэхын тулада бодото хэмжээнүүдые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлжэ байгдана. Түбхын түрүүндэ вольфрам ехээр гаргахын тулада шанаржуулгын фабрикын хүдэлмэри hайжаруулха шухала болоо. Шанаржуулгын фабрикын бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхын тулада 1965 ондо гүрэнэй банкhаа урьhаламжа абаад, фабрикада hэргээн hайжаруулгын хүдэлмэри хэгдэнэ, шэнэ түхеэрэлгэнүүд бэлэдхэгдэнэ.

Молибденэй нөөсэнь барагдаха болоо гэhэн hанамжа hая болотор бии байhан юм. Үнэн дээрээ тэрэнь буруу байгаа. Молибденэй нөөсэнь бага-хан болобошье, харин вольфрамай нөөсэнь нилээд ехэ. Холтосоной уурхайн нөөсэнь хэдэн арбаад жэлдэ хүрэхөөр багсаагдана. Гадна манайда Инкурска уурхай гэжэ нэрэтэй газар вольфрамаар ехэ баян юм. Зүгөөр үнгэтэ металлнуудай баялигуудые элишэлхын тулада бэдэрэлгын хүдэлмэринүүд хэгдэнэгүй. Буряадай геологическа управлени 1966 ондо иимэ хүдэлмэри хэхээр хэмжээнүүдые хараалха зэргэтэй. Шухала элдэб түхеэрэлгэнүүд дуталдана. Саашадаа КПСС-эй Буряадай обкомой зүгhөө ехэ туhаламжа хэрэгтэй болоно.

Материально-техническэ талаар хангалтын управлени манай эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха, шухала туhаламжа саг соонь үзүүлхэ зорилготой.

1966 ондо комбинадай урда харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Эдэ зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тулада али бүхы арга боломжонуудаа элишэлхэ, хэрэглэхэ шухала. Теэд манай хүдэлмэридэ ехэхэн дутуунууд бии. Олохон ушарта үйлэдбэриин түсэб дүүргэгдэнэгүй, ажалай бүтээсэ бага байна. Хүдэлмэришэд олоор hэлгэгдэнэ. Элдэб механизмууд хүсэд дүүрэнээр хүдэлгэгдэнэгүй.

Эдэ дутагдалнуудаа ойрын сагта усадхажа, хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, абаhан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэ байhанаа комбинадай коллектив мэдүүлнэ.

— Аймагай ажалшад гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха али бүхы түсэбүүдээ 1965 ондо амжалтатайгаар дүүргээ,—гэжэ партиин Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. А. Бадиев** мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүд соо үйлэдбэриин ашаг олзо ехэтэй байха хэрэгтэ, ажахын тоосоондо тусгаар ехэ анхарал хандуулагдана. Аймагай ажахынууд энэ заабариие бэелүүлхэ гэжэ хэлбэришэгүйгөөр оролдоно. Олохон ажахынууд 1965 ониие ашагтай олзотойгоор дүүргээ. Аймагай ажахынуудай ниитэ ашаг олзонь хамга дээрээ 2868 мянган түхэриг, тэрэ тоодо совхозуудайхи—470 мянган түхэриг болоо.

Тиигэбэшье энээгээр hанаагаа амараад hууxын аргагүй. Колхоз, совхозуудай барагдашагүй баян арга боломжонь хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Дутагдалнууд олон байhаар.

Ажахынуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, мал ажалдашье, таряан ажалдашье түрүү арга методуудые нэбтэрүүлхэ шухала. Энэ талаар партийна организацинуудай урда ехэ зорилгонууд табигданхай. Тэдэнэр үйлэдбэридэ нүлөөгөө ехээр үзүүлхэ, ажалшадай дунда эмхидхэлэй, политическэ болон үзэл сурталай хүдэлмэри шударгыгаар ябуулха, хаа хаанагүй коммунистнуудай гүрүү үүргэ хангаха болоно.

КПСС-эй обком тоосоото үе соо килээд ехэ юумэ хээ, бага бэшэ эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулаа. Зүгөөр республикын олохон хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудаар үсөөн ябана, үргэн ниитэ ажалшадтай нюураараа уулзажа хөөрэлдэнэгүй, ойлгуулалмжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулнагүй.

Капитальна барилгада hомологдоhон мүнгэ зөөринүүд районуудай хоорондо аб адлиханаар, тэгшээр хубаагдажархина. Аймаг бүхэнэй онсо илгаань, экономикынь хэм хэмжүүр болон арга боломжонууд хараада абтанагүй гэжэ оратор шүүмжэлбэ. Энэ талаар «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэл, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Антоненко аймагуудай эрилтэнүүдтэ хайхарамжа багатайгаар хандана. 1965 ондо манай аймагта типовой мастерской бариха гэжэ үгэеэ ойлголсоhон аад, нүхэр Антоненко үгэдөө хүрөөгүй. Тэрэшэлэн ажал ехэтэй хүдэлмэриие механизацилха талааршье юумэн хэгдэнэгүй.

Колхоз, совхозуудай малаа гүрэндэ тушааха хэрэгтэ ехэ hаад ушаруулагдана. Баталагдаhан график хазагайруулагдана. Эндэ Улаан-Үдын мяханай комбинадай, мүн «Скототкорм» трестын ударидагшад ехэхэн зэмэтэй. Эдэнэй хангалтагүй хүдэлмэри тухай хүрэ шүүмжэлэлнүүдэй болодогшье hаань, яахадаашьеб хэмжээнүүд абтадаггүй.

Республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Б. С. Семенов** нютаг бүхэндэ арадай хиналтын органуудай хэжэ байhан ехэ хүдэлмэри тухайда конференциин делегадуудта дэлгэрэнгыгээр мэдээсэбэ. Арадай хиналтын органуудай хүдэлмэридэ ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Комитедүүдэй дэргэдэ 1150 гаран эдэбхитэд—штатнабэшэ инспекторнууд хүдэлнэ, предприятинууд, барилганууд дээгүүр, колхоз болон совхозуудта, эмхи зургаануудта арадай хиналтын 2540 гаран бүлэгүүд болон постнууд эмхидхэгдэнхэй, тэндэ 17200 гаран арадай хинагшад тоологдоно. Эдэнэр бултадаа олониитэ ажалшадтай нягта холбоо барисаатайгаар ажалланад.

Арадай хиналтын органуудай, арадай хинагшадай хэhэн хүдэлмэриин ашаар хэдэ хэдэн газарнуудта партийна болон гүрэнэй журам бэхижүүлэгдээ, электрын элшэ, түлишэ, металл болон бусад зүйлнүүд горитойхоноор алмагдаа, барилгын, мүн продукциин шанар hайжаруулагдаа, гүрэнэй болон ниитын зөөри үрихэ, үбэршэлхэ, хулгайлха ябадал олохон ушарта усадхагдаа. Тиигэбэшье энэ талаар дутуу дунданууд бии байhаар.

Арьбалалта болон алмалта хэхын түлөө, гүрэнэй болон ниитын зөөридэ гамтайгаар хандахын түлөө, али бүхы юумэндэ эзэн бусаар хандаха ябадалда эсэргүүсэн, эрид шангаар тэмсэхэ шухала. Яахадааб гэхэдэ, гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандаха, тэрэниие гам хайрагүйгөөр гаргашалха, үрилтэ хэхэ баримтанууд али олон үзэгдэнэ.

«Забайкаллес» комбинадай предприятинууд hүүлэй хоёр жэл соо аяар 1134 мянган түхэригэй хэрэгтэ хэрэггүй гаргашануудые хэhэн байна. Тиихэдэ республикын ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй турша соо 12580 гаран гектарта модо hуултаhан байна. Энэ мэтын хүдэлмэринүүдтэ хамта дээрээ 609 мянган түхэриг гаргашалагданхай. Теэд таригдаhан модонуудайнь 68,5 шахуу процент ургангүй хаташоо. Иигэжэ гүрэнэй тон ехэ мүнгэн дэмы гаргашалагдаhан болоно. Партийно-гүрэнэй хиналтын областной комитедэй зүгhөө комбинадай хүтэлбэрилэгшэд тушаа хэмжээн абтаhан байна. Энэ мэтын баримтануудые тоолохо болоо hаа олон.

Хүдөө ажахын талааршье абажа хараа hаа элдэб ушарнууд үзэгдэнэ. Ажал хүдэлмэридөө имагтал харюусалгагүйгөөр хандадаг ушарhаа таряан ажалда, мал ажалда ехэ хохидол үзүүлэгдэнэ. Адууhа малай олоор гарзалха ябадал тохёолдоно. Зарим hаалишадай хүдэлмэридөө hаланаар хандадаг дээрэhээнь hүнэй шанар ехэ муу байна, hүн соо элдэб бусын зүйлнүүд худхалдашоод ябана. Нёдондо жэлдэ Улаан-Үдын аймагай hаалиин зарим фермэнүүдые шалгажа үзэхэдэ ехэ hалан муухай байдалтай байгаа. Энээн тушаа бодото хэмжээнүүд абтаhан байна. Тэрэшэлэн таряа хуряалгын үедэ олохон ушарта ехэхэн хохидолнууд болодог. Орооhо таряан ехээр хоролтодо ородог, үрилтэнүүд болодог.

Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта ниитын зөөри ехээр үригдэдэг зангаараа. Хоёр жэлэй турша соо 648,6 мянган түхэригэй элдэб зөөриин үригдэhэн, үбэршэлэгдэhэниинь элирүүлэгдээ. Саашадаа иимэ ушарнуудтай эрид шангаар тэмсэхэ гэhэн эрилтэ табигдана.

Арадай хиналтын органууд хадаа гүрэнэй хэрэгүүдые ударидалгада олониитэ ажалшадые үргэнөөр хабаадуулха, парти болон правительствын директивэнүүдые совет, ажахын болон бүхы бусад эмхи зургаануудай хэр зэргээр дүүргэжэ байhыень саг үргэлжэ хинан шалгаха, гүрэнэй журам болон социалис хуули ёhые бэхижүүлхэ талаар парти, правительствын хүсэн түгэлдэр зэбсэг байха ёhотой гэжэ КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленум тэмдэглэhэн байна.

Республикын арадай хиналтын органуудай хүдэлмэрилэгшэд, тэдэнэй олон түмэн эдэбхитэд өөhэдынгөө харюусалгатай зорилгонуудые нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, Буряад оронойнгоо экономико болон соёл культурые саашаданнь түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха байха гэжэ конференциин делегадуудые найдуулхыемни зүбшөөгыт.

Худалдаа наймаа hайжаруулха тухай парти болон правительствын тогтоолнуудые бэелүүлхын тулада ямар юумэнэй хэгдэжэ байhан тухайнь Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **А. А. Именохоев** хэлээ. 1965 ондо эд бараанай эрьесын түсэб бэелүүлэгдээ. Холын фермэнүүд болон гүүртэнүүдтэ хүдэлжэ байhан малшадые эд бараанай зүйлнүүдээр саг үргэлжэ хангажа байха тушаа хэмжээнүүд абтаа. Магазинууд болон столовонуудай хүдэлмэри зарим тэды hайжараа. Үргэн ниитэ арад зондо элдэб зүйлэй эд бараанууд элбэгээр худалдагдадаг болоо. 1964 онойхидо орходоо 1965 ондо 8.700 мянган түхэригтэ эд бараан өхээр худалдагдаа. Урдань иимэ ехэ ургалта болоогүй байhан юм.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин материально-техническэ үндэhэ hуури бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана,—гэжэ оратор хэлэбэ. —Долоон жэл соо 310 шэнэ магазин баригдаа. Энэ хадаа бүхы магазинуудай дүрбэнэйнь нэгэ хуби болоно. 20 столово, 24 пекарни, дүрбэн холодильник, хэдэ хэдэн складууд баригдаа. Тиигэбэшье эдэ барилганууд ургажа байhан эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэн хангажа шаданагүй.

1966 ондо Буркоопсоюз шэнэ барилгада 2 миллион шахуу түхэриг hомолхоор хараална. 40 магазин, 3 столово, 4 пекарни баригдаха жэшээтэй. Тэрэшэлэн мүнөө байгааша магазинуудые hэргээн заhабарилгада, үргэдхэлгэдэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри hомологдоно. Эдэшье барилганууд бэелүүлэгдээд байхадаа, урган байгаа эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангахагүй болоно. Волгоградай ажалшадай жэшээгээр зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд өөhэдынгөө хүсөөр магазинууд болон столовонуудые баридаг болоо hаань hайн бэлэй. Жэшээнь, Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоз барилгануудые hайнаар хэнэ. 1963 онhоо хойшо энэ колхоз фермэнүүд дээрэхи магазинуудаа бултыень шэнэдхэн заhабарилаа. Мүнөө колхозой центртэ худалдаа наймаанай хэдэн барилганууд бодхоогдожо байнхай. Промышленна эд бараанай магазин, столово, дежурна магазин, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй болон ажахын магазин баригданхай. Улюн тосхондо иимэ hайн хубилалтанууд боложо байна. Энээниие хаа хаанагүй дэмжэмээр.

Тэрэшэлэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхоздо, Хоринай аймагай «Первомайский» совхоздо барилганууд үргэнөөр бэелүүлэгдэжэ байнхай.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхи зургаануудай гарзатайгаар хүдэлдэг ушарые болюулха тушаа нилээд юумэн хэгдээ гэжэ Именохоев хэлэбэ. Энээнэй ашаар 1963 онhоо хойшо гарзатайгаар хүдэлдэг эмхи зургаанууд үгы болонхой.

Буркоопсоюзай хүдэлмэриин дутуу дунданууд тоосоото элидхэл соо зүбөөр шүүмжэлэгдээ. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта дутуу дунданууд бии байhаар. Олохон столовонууд болон магазинууд хангалтагүйгөөр хэгдэнэ. Арадай хэрэглэлэй зарим зүйлнүүд дуталдана. Холын фермэнүүд болон гүүртэнүүдэй малшадые эд бараагаар саг үргэлжэ хангаха хэрэгтэ таhалдал болоно.

Буркоопсоюзай правлени эдэ дутагдалнуудые усадхаха тушаа бодото хэмжээнүүдые абаха байна.

Буркоопсоюзай правлени эдэ дутагдалнуудые усадхаха тушаа бодото хэмжээнүүдые абаха байна.

Ципиканска уурхайн управлениин главна инженер нүхэр **Ф. Г. Колобов** Баунтын аймагта алта малтан абаха промышленностиин саашанхи хүгжэлтэ дээрэ тогтобо. Алта малтан абаха долоон жэлэй түсэб 1963 оной май hарада дүүргэгдээ, тиихэдэ долоон жэл соо хараалагдаhан түсэбтэ дабаринууд 1965 оной август hарада бэелүүлэгдээ.

Тиигэбэшье управлениин хүдэлмэридэ дутуу дунданууд тохёолдоно гэжэ оратор хэлэбэ. 1965 ондо алта малтан абаха программа бэелүүлэгдээгүй. Түсэбhөө үлүүлэн 42 мянган түхэригэй гаргаша хэгдээ. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн hулаар эмхидхэгдэнхэй.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад бэелүүлэгдэжэ захалаа. Энээнэй ашаар 30 шахуу мянган түхэригэй алмалта хэгдэхээр багсаагдана.

Алтанай промышленностиин предприятинууд түсэблэлгын шэнэ гүримдэ ороодүй. Валовой продукци гаргахаар лэ түсэб зохёогдоно. Энэ хадаа бидэндэ ехэ hаад ушаруулна. Валовой продукци гаргаха түсэбөө дүүргэхын тулада модо бэлэдхэхэ баатай бологдоно. Теэд манай бэлэдхэhэн ой модон складтаа хэбтэжэ байhан зангаараа. Тиигэбэшье hаань манай хүдэлмэришэд валовой продукци гаргаха түсэбөө дүүргэхын тула ой модо бэлэдхэжэ үргэлжэлhөөр.

Материально-техническэ хангалтын муу байhанайнь түлөө оратор хадаа Зүүн-Сибириин территориальна управлениие хурсаар шүүмжэлээ.

Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ талаар ВЛКСМ-эй обком хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ,—гэжэ ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр **С. Ф. Иванов** тэмдэглэбэ. Коммунис ажалай түлөө мүрысөөн залуушуулай дунда дэлгэрэнхэй. Комсомол болон залуушуулай 140 бригадануудта, мүн 10 шахуу мянган залуушуулда коммунис ажалай коллектив болон ударник гэhэн нэрэ зэргэ олгогдонхой.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые республикын комсомолшууд болон залуушуул баяртайгаар угтан абаа. Энэ тогтоолоор зоригжоhон хүдоогэй комсомолшууд шэн габьяатайгаар ажаллажа байна. Зэдын аймагай Борьёогой совхозой комсомолец Гомбожапов хонишоноор хүдэлхэ зуураа, 100 хонин бүхэнhөө 109 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлhэн байна. Республикын колхоз болон совхозуудай hаалиин фермэнүүдтэ хүдэлжэ байhан бүхы hаалишадай 50 гаран процентнь залуушуул юм. Тэдэнэр ажалай эрхим дээдэ үльгэр жэшээнүүдые харуулна.

Зүгөөр колхоз, совхозуудай комсомолой организацинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Эдэ дутагдалнуудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, эхилhэн хэрэгээ эсэстэнь хүрэтэр бүтээжэ шадагданагүй. «Гахайн мяха ехээр абаха хэрэгтэ комсомолшууд болон залуушуулай хабаадалсаха тухай» асуудал ВЛКСМ-эй обкомой IV пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, тусхай хэмжээ ябуулганууд хараалагдаhан юм. Теэд эдэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнгүй, саарhан дээрэ үлэшоо.

Колхоз, совхозуудта залуу мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ, нютагжуулха шухала болонхой. Олохон ушарта хүдөө ажахын үйлэдбэри дээрэ залуушуул яахадаа тогтоногүйб гэхэдэ, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалда хүсэд анхаралаа хандуулнагүй, залуушуул тухай халуун анхарал оролдолго гарганагүй. Залуушуулда мэргэжэл олгохо шухала. Энэ талаар Хүдөө ажахын министерство бодото хэмжээнүүдые абаха болоно.

* * *

Февралиин 8-най үглөөнэй заседаниин эхилхэдэ нэн түрүүлэн Буряадай уран зохёолшодой союзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр **Н. Г. Дамдинов** үгэ абаба.

— Тоосоото үе соо Буряадай совет литература урагшаа нилээд горитой алхам хээ. Уран зохёолшодой зэргэдэ шэнэ нүхэд нэмэжэ ороо. Республикын уран зохёолшодой табадахи съездын үнгэрhөөр жэл шахуу саг үнгэрбэ. Тэндэ хараалhан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар горитой юумэн хэгдэжэ байна. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойе, Совет засагай илан мандаhаар 50 жэлэй ойе шэнэ уран бүтээлнүүдээр угтахын тула уран зохёолшод ехэ бэлэдхэл хэжэ байна,—гэжэ нүхэр Дамдинов үгэеэ эхилнэ.

Драматурги ехэ гээгдэлдэ оронхой гэжэ табадахи съезд дээрэ шүүмжэлэгдэhэн байгаа. Мүнөө үедэ уран зохёолшод Д. Батожабай, Ц. Шагжин гэгшэд театрай болон союзай правлениин дэргэдэ эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри бүтээжэ байна. Нүхэр Батожабайн зохёоhон «Зүрхэнэй шарха» гэжэ пьесэ театр харагшадай зүгhөө hайн сэгнэлтэ абаа. Залуу уран зохёолшо Ц. Галанов өөрынгөө оюун бэлигые драматурги дээрэ туршажа байна. Тэрэнэй зохёоhон пьесэ hаяар Буряадай драмтеатрай сценэ дээрэ табигдахань.

Эрдэмтэ В. Найдаков уран зохёолшо Батожабайн гурбан номhоо бүридэhэн ехэ зохёолые удха hайнтайгаар, алишье талаhаань шэнжэлэн үзэжэ, статьягаа «Правда Бурятии» газетэдэ толилбо.

— Ленин тухай темэ дээрэ манай зохёолшодой хүдэлжэ байhаниинь ехэ hайн. Уран шүлэгшэ Ч-Р. Намжилов «Эхын зүрхэн» гэhэн поэмэ бэшэжэ дүүргэбэ. Тиихэдэ поэт Д. Жалсараев хорёод онуудай үедэхи В. И. Ленинние харуулhан поэмэ зохёожо байна. Энэ тон hайшаамаар хэрэг,—гэжэ үгэ хэлэгшэ үгэеэ саашань үргэлжэлүүлнэ.

Ажалша хүн тушаа магтаал соло дуудаха, тэрэниие бүхы hайн hайхан талаhаань харуулха асуудалда анхаралаа ехээр хандуулба. Уран зохёолшод Ц-Ж. Жимбиев хонишод тухай, И. Калашников интернациональна хани барисаан, А. Жамбалдоржиев хүдөө ажахын залуу мэргэжэлтэдые харуулhан зохёолнуудые бэшэжэ, энэ гол шухала зорилго бэелүүлхэ талаар ехэ hайн юумэ бүтээжэ байна гэжэ тэмдэглэбэ. Сэхынь хэлэхэдэ, энээнэй урда бэшэгдэhэн, хэблэгдэhэн юумэнүүд хадаа гол түлэб түүхэдэ хабаатай, урданай юумэ харуулhан шэнжэтэй байдаг hэн.

Москвагай шүүмжэлэгшэ нүхэр Бушин «Правда Бурятии» газетэдэ бэшэжэ, «Байгал» журнал тушаа дэлгэрэнгы шүүмжэлэл хэhэн байна. Зүгөөр энэ шүүмжэлэлые зарим нэгэн сэдыхэлдээ үбшэнтэйгөөр хүлеэжэ абаhан байха. Гэхэтэй хамта, манай Буряадай эрдэм-шэнжэлэлгын комплексно институдай хэлэ бэшэгэй эрдэмтэд өөhэдынгөө зохёолшодой бүтээлнүүдые шэнжэлэн үзэжэ, рецензи бэшэдэггүй байhан тушаань нүхэр Дамдинов тогтобо. Тиихэ зуура «Байгал» журналай редакци урдань ехэ дутагдалтайгаар хүдэлдэг байhые арсахын аргагүй.

— Хүүгэдэй уншаха ном тон үсөөнөөр хэблэгдэнэ. Энэ асуудал эгээл гээгдэнги байдалда оронхой. Энээнтэй хамта хүүгэдэй журнал хоёр хэлэн дээрэ гаргадаг болохо гээшэ тон шухала болоо. Энэ асуудалые шиидхэлгэдэ партиин обком али болохо туhа хүргэхэ бээз гэжэ найданаб, — гэжэ нүхэр Дамдинов тэмдэглэбэ.

Локомотив-вагон заhабарилгын заводой инструментальна цехэй хүдэлмэришэн нүхэр **Е. Г. Курочкинда** үгэ үгтэбэ. Республикын томо завод дээрэ коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй дэлисын улам үргэдэжэ байhан тушаа үгэ хэлэгшэ хөөрэнэ. Мүнөө үедэ 16 таhаг болон цехүүд коммунис ажалай коллектив гэhэн нэрэ хүндэдэ хүртэнхэй, 8 мянга гаран хүн энэ алдар солын түлөө тэмсэнэ. Долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн заводой бүхы коллектив түсэбhөө гадуур гурба миллионhоо үлүү түхэригэй продукци бүтээн гаргаа бшуу. Завод hүүлэй үедэ бүхэли hарын туршада нэгэ жэгдээр хүдэлдэг боложо байна.

— Би өөрөө инструментальна цехтэ гушаад жэлэй хугасаада хүдэлжэ байнаб. Манай цехэй байдал урданайхида орходоо танигдахаар бэшэ болоо. 1965 оной үйлэдбэриин түсэб 107,2 процент дүүргэгдээ hэн. Мүнөө КПСС-эй XXIII съездын хүндэлэлдэ абаhан социалис уялгаяа дүүргэхын хойноhоо заводойхид тэмсэнэ гэжэ мэдээсэбэ.

Тус цехтэ 215 хүн хүдэлдэг. Тэдэнэй табанайнь нэгэ хүн али нэгэн hургуулида hуража байдаг. Тиихэдэ политическэ эхин hургуули, мүн марксизм-ленинизмын суртал шудалха hургуули эндэ эмхидхэгдэнхэй.

Хүдэлмэришэдэй тосхон жэлhээ жэлдэ түбхинэн үргэдэнэ, хүн зониинь, илангаяа үхибүүд олон болоно. Энээнтэй хамта үхибүүдэй ясли, саад дуталдана, hургуули заримдаа гурбан халаанда хүдэлхэ баатай болоно. Шэнэ больница бариха тухай хөөрэлдөөн болоhоор үнинэй. Тиигэбэшье бодото дээрээ юуншье хэгдэнэгүй. Хүн зоной ажаhуудалай эрилтые хангаха комбинат эндэ мүн лэ хэрэгтэй болонхой. Энэ асуудалда саашадаа партиин горком, городой Соведэй гүйсэдком онсо анхарха зэргэтэй.

— Манай заводто, илангаяа цехүүдтэ республикын хүтэлбэрилхы органуудай ударидагшад, обкомой секретарьнууд тон үсөөн ябадаг, хүдэлмэришэдэй дунда тэдэнэй үгэ хэлэжэ байхань огто харагдадаггүй. Хүн зонтой золгожо, хөөрэлдэжэ, манай ажал хэрэгтэй, ажабайдалтай танилсажа байдаг hаань ехэ hонин бэлэй,—гээд нүхэр Курочкин үгэеэ дүүргэнэ.

hүүлэй үедэ болоhон ЦК-гай мартын, сентябриин Пленумүүдэй удха шанар тухай, хүдөө ажахын экономико хүгжөөхэдэ тэдэнэй али зэргэ hайнаар нүлөөлжэ байhан тушаа КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Н. И. Малыгин** үгынгөө эхиндэ тогтобо. Тэрээнтэй хамта партийна эхин организацинуудай үүргын улам үргэдэхэ, коммунистнуудай харюусалгын бүри дээшэлхэ талаар эли бодо хубилалта болоо гэжэ хэлэбэ.

— Мухар-Шэбэрэй аймаг гол түлэб хүдөө ажахы эрхилдэг. Тиимэhээ ажахынуудаймнай табан жэлэй түсэб дотор газар таряалангаа ашаг үрэтэйгөөр ашаглалга, мал үсхэбэрилгэ, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлгэ шиидхэхы зорилго болон оруулагданхай. Тиихэдээ ажахын hалбари, участок бүхэндэ ажахын тоосоо нэбтэрүүлхэ хэрэг шухала удхатай болоно,—гэжэ үгэ хэлэгшэ элирхэйлнэ.

Гэбэшье энэ зорилго бэелүүлгэ дээрэ ушардаг дутагдалнууд тухай тогтонгүй эндэ гаража болохогүй гэжэ нүхэр Малыгин хэлэбэ. Нэгэдэхеэр, Суулгын совхоз газар муутай, hалхинhаа боложо, ехэ газарынь элhээр хушагдажа байна. Сэлэнгын, Загарайн аймагуудта байгаалиин энэ ушаралтай тэмсэхэ хүдэлмэри эрхилхэ талаар дээрэhээ шиидхэбэри абтанхай. Харин манай Суулгын совхоз энээндэ оруулагдаагүй.

Овощ, хартаабха бэлэдхэлгэ мүнөө болотороо гуримшуулагдаагүй. Нёдондо Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынууд 11,5 мянган центнер овощ хуряажа абаа hэн. Харин тэрэнэйнгээ хахадhаань багые бэлэдхэлэй пунктда тушаагаа, бэшыень малай тэжээл болгоо. Овощ, хартаабха тушаан абаха хэрэг hайжаруулха тушаа партиин обком, республикын Министрнүүдэй Совет жэл бүри тогтоолнуудые абажа байдаг. Теэд тэдэнэй дүүргэлтын хойноhоо шалгалта юундэ хэгдэнэгүй гээшэб гэhэн асуудал табиба.

Саашадаа үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа ажахын тоосоо нэбтэрүүлгэ дээрэ ушардаг дутагдалнууд тушаа, малшадые гэр байраар хангаха, хүдөөгэй барилгын эмхинүүдые өөрхэ, эрдэмтэй мэргэжэлтэдээр бүридүүлхэ асуудалда анхаралаа хандуулба. Малай байранууд үсөөнөөр баригдана, зарим үнеэднай огто таарамжагүй урданай дал мэтэ хүйтэн байрануудта байлгагдана. Энээнhээл дулдыдажа, hааhан hүнэй хэмжээн мүртэйгөөр дээшэлнэгүй гэжэ нүхэр Малыгин тэмдэглээ.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой hаалишан, партийна эхин организациин секретарь **Роза Болдонова** трибунада гарана. Үгэ хэлэгшэ түрэл колхозойнгоо үргэн ниитэ гэшүүдэй нёдондо түйлаhан ажалай ехэ амжалта тушаа элидхэбэ. Тус колхоз 1965 ондо талха тариханай үндэр баян ургаса хуряагаа, малай ашаг шэмые дээшэлүүлhэнэй ашаар мяха, hү, нооhо абаха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээ.

— Би өөрөө арбадахи класс дүүргээд, колхоздоо hаалишан боложо хүдэлөөб. Тэрэ гэhээр зургаан жэл болобо. Нёдондо hү hааха жэлэйнгээ түсэб 7 мянган килограммаар үлүүлээ hэм. Ажал хүдэлмэридөө дарагдажа ябагшагүйб. Мүнөө Буряадай багшанарай институдай хоёрдохи курсда заочноор hуража ябанаб,—гэжэ залуу hаалишан мэдүүлнэ.

Хүдөө ажахыда, илангаяа тэрэнэй хүдэлдэг колхоз дээрэ хүдэлмэриин наhанай хүнэй дуталдадаг ушар тухай хэлэбэ. Хэрбээ хүнэй хүсөөр дутаагүй hаа, үшөөл ехэ продукци абаха hэмди. Гадна зайн галаар мууса хангагданхайбди, хүдагууд үсөөдэнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Совет профсоюзуудай удха шанар, тэдэнэй бэелүүлдэг зорилго тухай Буряадай облпрофсоведэй түрүүлэгшэ **Л. С. Асеев** хэлээ. Үнэхөөрөөшье профсоюз хадаа ниитын алибаа ажабайдалда, ажахыда хабаатай бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр, нүлөө ехэтэйгээр оролсодог айхабтар ехэ хүсэн ха юм.

Зүгөөр тэдэнэй ажал ябуулгын үрэ дүн партийна хүтэлбэриhөө сэхэ дулдыдаха зэргэтэй. Партийна организациин анхаралаа табиhан лэ газарта профсоюзай нүлөөн, тэрэнэй ажал ябуулга онсо илгараад байдаг. Энэ талаар «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, ЛВРЗ-гэй болон бусад олон предприяти, совхозуудай профсоюзай эмхинүүд hайнаар хүдэлдэг.

Хүн тухай, тэрэнэй ажаhуудал тушаа hанаагаа зобохо, анхарал хэшээлээр хүреэлхэ гээшэ профсоюзуудай урдаа хараха хэрэгынь юм. Мүн техническэ дэбжэлтэдэ, ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэдэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулгада, мүн бусад олон экономическа удхатай хэмжээ ябуулгада профсоюзай эмхинүүд хам оролсохо ушартай.

— Гэбэшье профсоюзна олохон эмхинүүдэй хүдэлмэри hанаhанда хүрэнэгүй. Олон предприятинуудай хүдэлмэришэд үдэрэйнгөө нормо дүүргэнэгүй, хүнүүдые хүдэлмэриинь сагhаа үлүү ехээр ажал дээрэ барина, hарын hүүлдэ шангалган болоно. Энэ талаар партиин обком, райкомууд алдуу гаргадаг хүтэлбэрилэгшэдhөө шанга эрилтэ табидаггүй байhаар,—гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолно.

Саашань нүхэр Асеев профсоюзай клубууд болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэри тушаа тогтобо. Тэдэнэр хадаа хүнүүдые коммунис ёhоор хүмүүжүүлхэ эрилтэтэй эмхи зургаанууд ха юм. Тиигэбэ яабашье, тэдэнэй хүдэлмэридэ дутуу дунда юумэнүүд олон. Хүн зоной хүмүүжүүлхы удхатай хү эмхидхэн ябуулха талаар hа домжолhон, тоб байса зохёо гэн ниитэ түсэб табидаггүй. томо предприятинууд клуб, библиотекэгүй байха Ажалшан уладай сүлөөтэй са гэргэхэ, зохидоор амарха га додоггүйл. Жэшээнь, hооho Улаан-Үдын фабрика 900 га дэлмэрилэгшэдтэй. Гэбэшье болотороо улаан булантай шадаагүй. Буряадай модо- руулгын, мебельнэ комбинат гүй байhаар.

— Соёл болбосоролой гаануудта хүдэлдэг хүнүүдэй тусхай hургуули дүүргэhэн жэлтэд тон үсөөн. Орей процентнь болодог. Иимэ тэдые бэлдэхэ, hургаха тух рэлдэhөөр үнинэйбди. Зүгөөр болотороо мүрөө олоодүй Республикын Культурын ми ствэдэ хэhэн гүйлтамнай нагүй,—гэжэ нүхэр Асеев жэлбэ.

Үгынгөө эсэстэ нүхэр Асе зоной бэе махабадые hайжа хэрэг тушаа, республика мүн бусад область, республ даар аяншалга (туризм) асуудал тушаа, мүн амарал нүүдые бариха, курортнууд гадхахэ хэрэгэй хэр зэргэ лүүлэгдэжэ байhан тушаа

Тэрэнэй удаа Забайкали ругой сэрэгэй соведэй гэшүү **И. Н. Лебедевич** үгэ абажа, коммунистнуудай, бүхы сэр hэрэhээ конференциин дел дые амаршалба.

Прибайкалиин аймагай « калец» колхозой түрүүлэгш хэр **А. А. Шатов** өөрынгөө зар таряалангаа ашаг ех хэрэглэхэ асуудалда зорюул

— Газараа ашаг үрэтэй рэглэхэ гэбэл, тэрэнээ hай дүүрилхэ, болбосон ёhоор ёhотойбди. Тиигэжэ шада боложо муу ургаса хуряана бибди. Энэ юунhээ болоноб нэн түрүүн газар элдүүри гэмэ, зүб ёhоной гурим үгы, жүүлгэ багаар оруулнабди, түсэб ходо хубилгагдадаг Урзанданай байдал абаад үз Манай колхоз гектар тар оройдоол 1 центнер наг ша килограмм минеральна үтэ оруулhан байха. Иимэ ю hайн ургаса абалтай аал нүхэр Шатов тодорхойлно.

Ургасын хойноhоо хару агротехническэ заабариин баримталhанай, газарай хү минеральна болон нютагай жүүлгэ ехээр оруулжа шад ашаар үнгэрhэн жэлдэ тус гектар бүриhөө 14 центнер хуряагаа бшуу. Энэ жэлдэ бүриhөө 18 центнер орооhо түсэбтэй.

— Урдань наг шэбхээр дашагүй баянбди, дэлхэй хэбтэнэ гэжэ hанагша hэмди, дөө тэрэниие хуу хэрэглэжэ байхада, хаанашье хүрэхэгү байгаал. Тиимэhээ наг шэбх луулха, тэрэниие зүбөөр ха гэжэ оролдогдоо. Харин шэбх галха барилга хэхэ гэхэдэ, байдалда тааралха проект огто богүй. Колхозоймнай уран шуул өөрынхеэрээ шэбхэ ха газар түхеэрээ. Мүнөө жэлдэ 2 ган тонно наг шэбхэ суглуул тайбди,— гэжэ үгэ хэлэгшэ хэбэ.

Саашань хэлэхэ зуураа, ре ка дотор агрохимическэ албан гаар табигдаhан тушаа шүү ажаглалта хэбэ. Эрдэмтэд, шэлөөр баян мэргэжэлтэд мана Хүдөө ажахын туршалгын хүдөө ажахын, мүн эрдэм-шэ гын комплексно институду бии. Иимэ хүсэнэй байн гэт химическэ албанай эмхид байhандань гомдохоор шүү. республикын хүдөө ажахын терство энэ талаар нютаг таарамаар методическа заабари жо үгэхөөр hэн. Теэд тиим үгыл хадаа үгы гэжэ нүхэр мэдүүлбэ.

Удаань үгэ абаhан респ Верховно Соведэй Президиу рүүлэгшэ **А. У. Хахалов** хэ шухала асуудалнууд тушаа хэлэбэ.

Хэнэйшье мэдэhээр, КПСС- гай октябриин, ноябриин Пл дэй hүүлээр Соведүүдэй үүр шанар улам үргэдөө, тэдэнэ лита hуурия ээлээ. hүүлэй Соведүүдэй хүдэлмэри ha саг үргэлжын комиссинуудай тадуудай үүргэ дээшэлээ. ажахыда, соёл культурада али бүхы асуудал шиидхэлэ

— Гэбэшье hүүлээр ол эрхээ нютагай зарим Совед сэд дүүрэн хэрэглэнэгүй, асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хайгаар хандана. Энэ хадаа ушарта партийна органууда тийна организацинуудай хүтэлбэрилhэнhөө дулдыдан нүхэр Хахалов тайлбарилба.

Соведүүдые хүтэлбэрилхы зарим нютагуудта тэрэнэй ябуулгадань hаад тойбо руулха ябадал үзэгдэнэ. КПСС-эй Яруунын райкомой хи секретарь нүхэр Павлов Соведэй сессиие октябрь, ноя рада зарлахыень огто хорид гаа. Энэмнай совет демократ дүүлигээр хазагайруулhан

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи н

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: областной партийна XXV конференциин делегадууд Кабанскын барилга-заhабариин участогай начальник И. С. Курбатов (зүүн гарhаа), Захааминай аймагай «40 лет Октября» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр В. Б. Черниговский гэгшэд аймаг хоорондын пионернүүдэй лагерь бариха тухай забhарлалгын үедэ хөөрэлдэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА XXV КОНФЕРЕНЦИ

ЛЕНИНЭЙ ЗААБАРЯАР—ШЭНЭ АМЖАЛТА ТЭЭШЭ!

(Эхиниинь 1-2-дохи нюурта).

...хоно бшуу. Имэрхүү ябадал Зэдын, Хориин аймагуудта үзэгдэһэн байха. Һомоной, сельскэ Советүүдэй түрүүлэгшээр олонхи ушарта эрдэм мэдэл багатай хүнүүд хүдэлнэ. Тэдэнэй дунда дээдэ гү, али дунда һургуулитай нүхэд тон хомор.

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ асуудал үгэ хэлэгшэ табиба. Республика доторнай мүнөө жэлдэ тиимэшье олон предприятинууд ашаглалгада оруулагдахагүй байна. Тиихэдэ хуушанай Зүүн Сибириин арадай ажахын советэй гэшээр манай республикын нэгэ хэды предприятинууд болюулагдашоо. Шагта малтамалнуудые абаха промышленна предприятинуудые олон болгохо тухай асуудал шиидхэгдэнэгүй. Эдэ мэтын гол шухала асуудалнуудта КПСС-эй обком анхаралаа онсо хандуулхаар болоо гэжэ нүхэр Хахалов дурадхаба.

Арадуудай хани барисаан тухай, пролетарска интернационализмын, советскэ патриотизмын шэлэл болол тойгоор хүмүүжүүлхэ тухай, буржуазна национализмын зарим үлэгдэлнүүдтэй эрид шангаар тэмсэхэ тухай нүхэр Хахалов хэлэһэн байна.

Партиин Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Б. Т. Аюров** үгэ хэлэбэ. Партиин ЦК-гай мартын, сентябриин Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд хадаа экономикоёо улам саашадань хүгжөөхэ талаар айхабтар удхатай, аша туһаар ехэ нүлөө үзүүлһэ гэжэ тэрэ хөөрэбэ. Партиин райкомой мүнөө үедэ гол анхаралаа эмхидхэлэй-партийна, ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха, кадрнуудые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хандуулна. Партийна организацинуудай үүргэ болон нүлөөе дээшэлүүлһэнэй зэргээр үйлэдбэри дээрэшье эли бодо һайн жэшээнэй хубилалта боложо байна.

— Гэхэтэй хамта, манай ажабайдалда үшөөл шиидхэбэреэ олоодүй шухала асуудалнууд, дутуу дундашье зүйлнүүд бии. Совхозууднай үнгэрһэн жэлдэ гаргашалһан гарзаяа хэзээроо харюулжа шадабагүй. Хориин, Хүрбын, Худанай леспромхозууд хамтадаа 43 мянган кубометр модо түрэнэдэ дутуу үгөө. Ниитын мал бардам хүрэхэ тэжээлээр хангаха асуудал тон муугаар шиидхэгдэнэ,—гэжэ нүхэр Аюров тэмдэглэбэ.

Хориин ажахынууд сабшалангаа һайжаруулха, горитой хэмжээнэй газар уһалжа шадаха ехэ арга боломжотой. Зүгөөр мүнөө үедэ энэ хэрэгтэ һомологдожо байгаа мүнгэнэй хэмжээн, бии байһан техникэ манай хэрэглэмжые яашье хангажа шаданагүй. Сабшалан һайжаруулга, уһалалгада мүнгэ, техникэ үгэхэдөө аймаг бүхэнэй эрхэ байдалые хараадаа абадаггүй ушар буруу гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлнэ.

Нүхэр Аюров мүн ой модоной промышленностиие саашадань хүгжөөхэ арга боломжын ехэ байһан тушаа тогтобо. Үдэ, Худан голнуудай уһанай шэргэнги байһан ушарһаа боложо, модо уһаар урадхуулха гээшэ ехэ бэрхэтэй хэрэг болоо. Гансахан 1965 ондо 8 мянган кубометр модон уһанай һабаһаа абтангүй хосороо. Ушар иимэһээ модо шэрэхэ түмэр харгы Хори хүрэтэр табиха, Хүрбын, Хандагайн леспромхозуудай отолһон модо сэхэ Онохойн станци машинаар шэрэдэг болохо тухай хөөрэлдөөн захалһаар үнинэй. Теэд юундэшьеб, түргөөр шиидхэгдэнэгүй.

Республикын хүдөө ажахын мүнөө үеын байдал тухай хүдөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр **С. Г. Довгань** үгүүлбэ. Таряалангаа элдүүрилжэ ёһоор шададаггүйһөө, бүхы тарилгаяа сортовой үрэһөөр хэдэггүйһөө боложо, ороохо таряанай, тэжээлэй таримал ногоонуудай ургаса өөдэлнэгүй. Эхэ мал олоор һубайрна, гарзалхашье ушар олон, үбшэн хамшаг усадхагданагүй, малай үүлтэр һайжаруулха хэрэг эрхилэгдэнэгүй. Эдэ шалтагаануудһаа дулдыдажа, мал ажалай ашаг шэмэ ёһоор дээшэлнэгүй гэжэ хэлэбэ.

Мүнөө жэлдэ, ерэхэ табан жэлэй үедэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар тодорхойлогдоод байһан түсэб хараа тушаа саашань нүхэр Довгань тогтобо. Ороохо таряанай баян ургаса ходо абажа байхын тулада бүхы тарилгаяа сортовой үрэһөөр хэдэг болохо, минеральна үтэгжүүлгэ ехээр хэрэглэхэ, газараа һайнаар элдүүрилдэг болохо шухала.

Хабарай тарилгада республикын колхоз, совхозуудай хэр зэргээр бэлдэжэ байһые үгынгөө түгэсхэлдэ харуулба. Энэ хүдэлмэри бэрхгүй байдалтай. Хүрэнгын үрэһэн сэбэрлэгдэжэ дууһаагүй, сортовой бэшэ үрэһые сортовой болгон һэлгэхэ хүдэлмэри унжагайрһаар. Машина, техникэ заһабарилга бүришье һаа ехэ гээгдэлдэ ороод байна. Шэбхэ гаргаха хүдэлмэри мүртэйгөөр хэгдэнэгүй. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые дары усадхаха талаар хэмжээ абаха шухала.

Хойто-Байгалай аймагай ажахы, соёл культура жэл ерэхэ тума хүгжэнэ, хүн зоной ажаһуудал баян дэлгэр болоно. Загаһа бариха үнгэрһэн жэлэй түсэб 109 процент дүүргэгдэһэн, экономическа үрэ дүнгүүд нилээд һайжарһан юм. Нижне-Ангарскын загаһанай комбинат түрүүшынхеэ ажахынгаа жэлые олзотойгоор дүүргэбэ. Ангай арһа олзоборилго урзанданайхиһаа 23 процентээр дээшэлээ, клеткэ соо ан барижа үсхэбэрилгэ эгээл олзотой һалбари болохоор эхи табяа. Хүдөө ажахы хүгжөөхэ талаар мүн лэ һайн алхам хэгдэжэ байна. «Победа» колхоз нёдондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер ороохо хуряагаа. Тиихэдэ шэниисэ 21 центнер, обёос 24 центнер болоһон байха. Харгаабхашье һайнаар ургана. Гектарай 104 центнер абаа бшуу.

Холын хойто аймагай ажалшадай түйлаһан эдэ амжалтанууд тухай партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Д. М. Цыренов** конференциин делегадуудта хөөрэжэ, ехэтэ һонирхуулба.

— Бэелүүлжэ байһан хэмжээ ябуулгануудна үшөөл бүхы хэрэгымнай хүсэд шиидхэжэ шаданагүй. 1960 ондо манай аймаг 6 мянган центнер загаһа бариһан һаа, нёдондо тэрэнээ хоёр дахин ехэ болгоо. Саашадаа 18—20 мянганда хүргэхэ арга боломжо бии. Гэбэшье аймагаймнай ори ганса промышленна предприяти болохо загаһанай комбинадые хааха гэһэн ябуулга Зүүн Сибириин территориальна загаһанай промышленностиин управлени хэжэ байна,—гэжэ нүхэр Цыренов мэдүүлбэ.

Гадна Хойто-Байгалай оршондо жэжэ загаһаар олон нуурнууд элбэг. Тэдэнэй загаһанай нөөсые тодорхойлхо хүдэлмэри хэхэ шухала, тэрээниие бүтээхэ гэжэ үгэеэ үгэһэн аал, нүхэр Степачев юушье бүтээнэгүй, хэлэһэнлээ хүрэнэгүй.

Манай тиишэ республикын хүтэлбэрилхы тушаалтад, министрнүүд огто ябадаггүй, нютагаймнай ажабайдалтай, барагдашагүй баялигтаймнай танилсахые оролдоногүй гэһэн ажаглалта нүхэр Цыренов хэбэ.

Республикын барилгашадай хэрэг үйлэ тухай, тэдэнэй түйлажа байгаа амжалта тухай Буряадай барилгын управлениин начальник нүхэр **Н. А. Восканянц** элидхэбэ.

Олон мянган хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн республикын барилгашадай коллектив һүүлэй үедэ хүдэлмэриингөө үрэ дүнгые нилээд һайжаруулжа эхилээ. Барилга хэхэ үнгэрһэн жэлэй түсэб 101,4 процент дүүргэгдээ. Хэрбээ 1963 ондо хэһэн хүдэлмэритэйнь сасуулбал, 21,6 процент ургалта үгэһэн байха юм. Түсэб даабаряа дүүргэдэг барилгын организацинууд олошорно. Юһэн томо управлениүүдэй 6-ниинь түсэбөө бэелүүлжэ шадаа бшуу.

Барилгын шанар һурагүй һайжаржа байна. Ашаглалгада үгтэһэн 181 барилгын 40 процентнь «һайн» гэһэн сэгнэлтэ абаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, барилгын үнэ сэн хямдаруулха түсэб, олзо оруулха хэмжээн бэелүүлэгдэнэ. Управлениин мэдэлдэ ородог гэр барилгын комбинат улам үргэдэжэ, хэхэ хүдэлмэриинь хэмжээн ехэ боложо байна. Хэрбээ нёдондо 12 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра бариһан һаа, мүнөө тэрэнэй хэмжээн хоёр шахуу дахин үргэхэнь.

— Гэбэшье гол түлэб барилга хүүлһэн предприяти болон эмхи зургаануудай гэмээр боложо, шухала шухала промышленна, социальна болон культурна удхатай барилганууд, байрын гэрнүүд саг соогоо ашаглалгада үгтэжэ шаданагүй, удаарна, унжагайрна. Иимэ байдал оньһожоруулагдамал шэлэй заводой ээлжээтэ барилганууд, городой һүнэй комбинадай болон бусад барилгануудта ушарба,—гэжэ нүхэр Восканянц мэдүүлнэ.

Саашадаа үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, нүхэр Восканянц шэнэ барилга хүүлхэ эмхи зургаанууд проектнэ документнүүдээ саг соонь бэлэн болгожо шаданагүй, зарим ушарта тэрэнь хүсэд дүүрэн бэшэ байдаг. Тэрэшэлэн барилгын хэмжээнэй ехэ болохо тума барилгын материалнууд дуталдахаяа һанана. Илангаяа хирпиисэ шухаг зүйл болоо. Иимэһээ хирпиисэ галдадаг предприятинуудай барилгые түргэлүүлхэ тон шухала болоо гэжэ ажаглалта хэбэ.

КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Д-Н. Т. Раднаев** өөрынгөө үгые коммунистнуудай болон ажалшадай политическэ мэдэрэлые дээшэлүүлхэ, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые улам гүнзэгыгөөр шудалха асуудалда зорюулба. Партийна организацинуудта политическэ һуралсалай ямар зэргээр ябажа байһые элирхэйлэн харуулха зуураа, Улаан-Үдын «Электромашина» заводой партийна организациин дүй дүршэл тухай онсо тогтобо.

Габэшье мүнөө үеын шэнэ эрилтэтэй зохилдуулан, партийна һуралсалые эмхидхэжэ шадаагүй ушарнууд мүн лэ бии байна. Зарим пропагандистнууд хэшээлээ удхагүйгөөр, хүнгэхэн маягтайгаар хэнэ, һуралсаха ёһотой хүнүүдынь хэшээлдээ үсөө ерэнэ, үнгэрхэдөө таһалдахашье баримта зарим нютагуудта үзэгдэнэ.

Залуу үетэнэй марксистско-ленинскэ эрдэм мэдэрэлые дээшэлүүлхэ асуудал тушаа тогтохо зуураа, зарим дээдэ һургуулинуудай, илангаяа технологическа институдай һуралсалай программа дотор философи, партиин түүхэ, политэкономи шудалхын тула тон үсөөхэн саг үгтэнэ гэжэ тэмдэглээ.

Соёл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулха асуудалнууд тухай хэлэхэтээ хамта социологическа шэнжэлэл эрхилхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха шухала байһан тухай, пролетарска интернационализмын, советскэ патриотизмын, арадуудай хани барисаа улам бэхижүүлхэ асуудалнууд областной партийна организациин гол анхаралда байгаа, байна, байхашье.

— Арга боломжоор барагдашагүй ехэ байбашье, хүдөө ажахы дээрэ тиимэ эрид хубилалта түйлажа шадаагүй байһаарбди. Шиидхэбэреэ олоодүй асуудалнууд манда олон. Газар таряалан ёһотой һайнаар эрхилэгдэнэгүй, мал ажалшье, хүсэд һайжарнагүй. Һубайралга, үхэл гарза малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгые хойшонь татана,—гэжэ республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр **К. Л. Барьядаев** үгэеэ эхилнэ.

Саашань үгэеэ үргэлжэлүүлхэдээ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие эрдэм ухаанай үндэһэ һуури дээрэ табин эрхилхэ гээшэ мүнөө үе сагай шухалын шухала зорилго мүн болоно гэжэ тодорхойлно.

Мал үсхэбэрилхэ, тэрэнэй үүлтэр һайжаруулха, ашаг шэмынь улам арьбадхаха, газар таряалан зүбөөр эрхилдэг болохо асуудалнуудта үгынгөө ехэнхи хубиие зорюулба.

Газар баялигаа ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, тэрэнһээ баян ургаса ходо хуряажа байхын тулада таряалангай талмай саашадань үргэдхэхэ, агротехникын хэмжээ ябуулгануудые ёһошолон бэелүүлхэ, газарай хүрьһэнэй һалхинда үлеэлгэжэ гэмтэхэ ушартай тэмсэхэ хэрэгтэй болоно. Малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэлгэ гол асуудалнуудай нэгэн. Энэ асуудал амжалтатайгаар шиидхэхын тулада сабшалангаа һайжаруулха, уһалха, наг шэбхээр шанаржуулха, силостэ ородог ургамалнуудые ехээр тариха шухала гэжэ хэлээ.

Энээнтэй хамта нүхэр Барьядаев уһалууриин системэнүүдые заһаха, шэнээр бариха асуудалда анхаралаа онсо хандуулба.

Энээгээр элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэлгэн дүүрэжэ, КПСС-эй обкомой тоосоото үе соо бэелүүлһэн хүдэлмэри тухай тоосоото элидхэл хэһэн партиин обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Модогоев** түгэсхэлэй үгэ хэлэһэн байна.

Областной партийна XXV конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай секторые даагша нүхэр **А. Ф. Пузанов** хабаадалсаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: конференциин зал.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

КОММУНИСТНУУДАЙ ҺАНАМЖЫЕ КОЛЛЕКТИВ ДЭМЖЭБЭ

Консервын заводой нёдондо түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн продукциие абаашахын тула түмэр замшад табин вагон нэмэжэ эльгээхэ баатай болоо һэн. Эндэхид мүнөөшье һайнаар хүдэлнэ. Январиин даабариһаа гадуур 100 мянган баанха мяханай консервэ үйлэдбэрилһэн тухайгаа айладхаад байна.

Консервын заводто нээмэл партийна суглаан болобо. Үнгэрһэн жэлэй дүн ба шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ коммунистнуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай заводой директор нүхэр Бенедиктов элидхэбэ.

Зүгөөр элидхэл соо, тэрэшэлэн үгэ хэлэгшэд амжалтаяа дурдалгаар хөөрэлдөөгөө хизаарлаагүй, харин гол анхаралаа дутуу дунда зүйлнүүдтэ зорюулба. Сэхынь хэлэхэдэ, дутагдалнууд эндэ яһала бии. Баанханууд дээрэ няагдаха саарһануудынь үзэмжэгүй байдаг, хайрсагууд дуталдадаг.

Үрэ дүнгөө согсолхо зуураа, коммунистнууд һони һонин дурадхалнуудые оруулжа байгаад, дүй дүршэлөө халан абалсаа. Цех, халаан бүхэндэ түр зуурын түсэблэлгын суглаа ходо үнгэргэжэ байха гээшэ тон шухала хэмжээ ябуулга юм.

Суглаан дээрэ хэлсэһэнэй үндэһөөр, заводой коллектив шэнэ социалис уялга баталан абаба. Партиин XXIII съездэдэ бэлэг болгон, 200 мянган баанха мяханай консервэ түсэб дээрэ нэмэжэ гаргаха, консервын баанха хэлгэдэ ородог 500 килограмм түмэрэй зүйл, 10 мянган баанха багтааха хэмжүүртэй хайрсагай картон, 20 мянган баанхада хүрэхэ вазелин алмаха, арьбалха гэһэн зорилго эндэхид тодорхойлоо.

Г. ХАРЧЕНКО.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинат.

Советэй хүдэлмэри—пленумэй үзэмжэдэ

КПСС-эй Кабанскын райкомой пленум зарлагдаба. Нютагай Советүүдэй бэелүүлдэг хүдэлмэри ба тэрэниие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал пленумэй үзэмжэдэ табигдаа. Энэ асуудалаар партиин райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Титов элидхэл хэбэ.

Аймагай нютагай зарим Советүүд, илангаяа Бабушкин городой, Выдринэй поселково, Брянскын сельскэ Советүүд һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ эли бодо һайжаруулаа. Тэдэнэр Советэй оршондохи ниитын эмхинүүдые зүбөөр хүтэлбэрилжэ, эмхитэйгээр, аша үрэтэйгөөр хүдэлгэнэ, тэндэхи депутадуудай саг үргэлжын комиссинууд ехэ юумэ бүтээнэ, үйлэдбэриин хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсоно.

Гэхэтэй хамта, Советүүдэй хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон үзэгдэһөөр. Аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй таһагууд һанаһанда хүрэмөөр хүдэлнэгүй. Культурын таһаг, жэшээнь, шүүмжэлэлдэ ехээр ородог. Ушарынь гэхэдэ, тэрэнэй мэдэлэй клуб, библиотекэнүүд хүн зоной соёл болбосоролой эрилтэнүүдые гүйсэд дүүрэн хангажа шаданагүй ха юм. Нютагай Советүүд худалдаа наймаанай эмхи зургаануудые мүн лэ хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Нютагай Советүүдэй хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха зорилгоор партиин райкомой пленум дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа. Тиихэдээ партийна организацинууд Советүүдэй ажал ябуулгые ударидан хүтэлбэрилхэ, тэдэндэ хамһалсаха, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлые дэмжэхэ ёһотой гэжэ тогтоол соо бэшэгдээ.

И. СТЕПАНОВ.

МУХАР ҺҮЗЭГТЭЙШҮҮЛТЭЙ ИИГЭЖЭ ТЭМСЭНЭ

«Аршаан» курортын партийна организациин коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ шажанда эсэргүү пропаганда һайжаруулха тухай асуудал мэнэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудал мишн лэ, ямаршье ушаргүйгөөр хэлсэгдээ бэшэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, «Аршаан» тосхондо буддын шажанда мүргэдэг, шүтэдэг хүнүүд бии. Илангаяа үндэр наһатайшуул «Сангарил» гэжэ хурал, мүргэл хэхэ гэжэ мүнгэ зөөрн суглуулжа байһаниинь мэдэгдээ һэн.

Энэ тосхондо ажаһуудаг Багатуев Ардан, Ангархаев Жалсан, Булгутов Ринчин гэгшэд барга сагай энэ мүргэлые һэргээхэ, мухар һүзэгтэйшүүлые энэ хэрэгтэ олоор хабаадуулха гэжэ илангаяа ехээр оролдоһон байба.

Иимэ харанхы хэрэгэй хэгдэжэ байхада нютагай коммунистнууд Бадма Жамьянович Цыденов Сергей Булатович Бухатеев хоёр арад зоной дунда шажанда эсэргүү ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа эхилһэн байна. Нүхэр Цыденов ламын шажанай хуурмаг удхатай байһаниие элирүүлһэн лекци бэлдэжэ, хэдэн олон газарнуудаар ябажа тэрэнээ уншаһан юм. Нүхэр Бухатеев марксизм-ленинизмын үзэл сурталда шажанай харша байһан тухай олон зоной дунда хөөрэжэ үгөө.

Нютагай партийна организациин мухар һүзэгтэнэй дунда иимэрхүү хүдэлмэри тодо һонороор ябуулхадань «Сангарил» мүргэл үүсхэгшэдэй хэрэг буруу һүрэшоо.

Б. ШИРЕТОРОВ.

Түнхэн.

Аха дүүгэй холбооной договор

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ ТАЛААР КОМИССИНУУДАЙ ХАМТЫН ЗАСЕДАНИ

СССР-эй Верховно Советэй Союзай Советэй болон Национальностьнуудай Советэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай хамтын заседани февралиин 9-дэ Кремлиин Ехэ ордон соо болоо. Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай Совет Социалис Республиканууудай болон Монгол Арадай Республикын хоорондохи договорые эсэслэн баталхыень СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ һанамжа дурадхаһан шиидхэбэриие комиссинууд нэгэн дуугаар баталан абаа.

Комиссинуудай хүдэлмэридэ тэдэнэй түрүүлэгшэнэр—депутадууд М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев хабаадалсаа. СССР-эй Верховно Советэй палатануудай түрүүлэгшэнэр Я. В. Пейве, И. В. Спиридонов, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе байлсаа.

Январиин 15-да Улаан-Баатарта гар табигдаһан договорые эсэслэн баталха тухай СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дурадхалые тобшолол хэхын тулада комиссинуудта СССР-эй Верховно Советэй Президиум дамжуулһан байгаа. Энэ дурадхалые депутат Б. Н. Пономаревой түрүүлэлгэ доро комиссинуудай гэшүүд зүбшэн хэлсээ.

Советскэ правительствын даалгабаряар СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко заседани дээрэ үгэ хэлээ.

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай СССР МНР хоёрой хоорондохи договор хадаа социализм болон коммунизм байгуулха хамтынгаа уг зорилгодо үндэһэлэн, Советскэ Союз МНР хоёрой хоорондо удаан саг соо байгуулагдаһан үрэ ехэтэй харилсаанай бодото үрэ дүнгынь болоно гээд тэрэ мэдүүлээ. Энэ договор хоёр ороной хоорондохи политическэ, экономическэ болон культурна холбооной хүгжэлтын шэнэ бүри дээдэ шатада гараһые, тэрэшэлэн уласхоорондын оршон байдалда болоһон хубилалтануудые харуулжа үгэнэ. Шэнэ договор уласхоорондын шухала удха шанартай гээд министр мэдүүлээ.

Депутадууд М. Бейсебаев—Казагай ССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ, С. П. Павлов—ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Москвагай гүрэнэй Ломоносовой нэрэмжэтэ университедэй ректор академик И. Г. Петровский, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министр Е. И. Афанасенко заседани дээрэ үгэ хэлэһэн байна. Договор хадаа совет-монгол харилсаануудай хүгжэлтын шэнэ шухала шата болоно гэжэ тэдэнэр бултадаа хэлэхэ зуураа, түс договорые эсэслэн баталхые СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ һанамжалха гэһэн дурадхалые дэмжээ.

Түрүүлэгшэ депутат Б. Н. Пономарев зүбшэн хэлсэлгын дүн гаргаха зуураа, иигэжэ мэдүүлээ. Комиссинуудай гэшүүдэй хэлэһэн үгэнүүд договорые нэгэн һаналтайгаар дэмжэжэ, хүсэдөөр һайшаажа байһан тухайнь гэршэлжэ үгэнэ. Л. И. Брежнев түрүүтэй советскэ партийно-правительственна делегациин Монгол Арадай Республикада аяншалга, хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай договорые манай оронуудай хоорондо баталалга совет-монгол харилсаануудай хүгжэлтэдэхи шэнэ, томо алхам болоно гээд тэрэ хэлээ.

Эдэ харилсаанууд үнэн зүрхэнэй хани барисаанай, аха дүүгэй харилсаа холбооной үльгэр жэшээ болохо зуураа, манай арадуудай хамтын аша туһада тааралдана, мүн удаан саг соо шалгалта барижа гараа. Советскэ Союз оронойнгоо хэтэ үеын гээгдэлые зайсуулгадань, бэеэ даанхай байдалаа аршалан хамгаалгадань, бэхижүүлгэдэнь һайн һайхан туһаламжа үзүүлдэг үнэн сэхэ ханинь болоно. Гадаадын хамтын дайсанда эсэргүү тэмсэл хэхэдэнь, Советскэ Союзда монгол арад өөһэдынгөө зүгһөө дэмжэлгэ үзүүлдэг, социализм болон коммунизм байгуулгада совет арадтай эдэбхитэйгээр харилсан ажалладаг байгаа, ажалланашье.

Шэнэ договор хадаа бүхы һалбаринуудаар—политикын, экономикын, соёл культурын, өөрыгөө хамгаалгые бэхижүүлгын асуудалнуудаар хоёр ороной хоорондохи харилсаандахи шэнэ, бүри дээдэ шатань боложо үгэнэ гээд Б. Н. Пономарев мэдүүлээ. Энэ договорой ёһоор совет-монгол арадуудай аха дүүгэй хани барисаанай нягта жагсаалай, социализмын болон эб найрамдалай замаар саашадаа хамта дабшахаар бэлэн байлгын хараа бодол саашадаа хүгжөөгдэбэ.

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай СССР МНР хоёрой хоорондохи договор комиссинуудай үзэмжэдэ табигдаад байна. Энэ договор хадаа совет болон монгол арадуудай национальна аша туһада, бүхы социалис хани нэгэдэлэй аша туһада тааралдана. Энэ договор совет-монгол хани барисаае саашадань хүгжөөхэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые аршалан хамгаалха, бэхижүүлхэ, империалис эзэрхэг түримхэй ябуулгада, дэлхэйн дайнай аюулда эсэргүү тэмсэлдэ эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдые нягтаар жагсааха зорилготой.

(ТАСС).

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ ЗУБХИС БҮХЭНҺӨӨ

ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН РАДИО

Мельбурнда бүгэдэ ниитын стачка болобо

КАНБЕРРА. (ТАСС). Мельбурн хотын, Виктория штадай ойро тойронхи хотонуудай транспортын ба коммунальна ажахын 38 профсоюзда хабаатай 100 мянга шахуу хүдэлмэришэд социальна, экономическа эрилтэнүүдтэй бүгэдэ ниитын стачка хэжэ эхилээ.

2 миллион хүн зонтой Мельбурн хотодохи харилсаа холбоон таһалдашоо шахуу.

Энэнь түс штадай түүхэдэхи һүүлэй хэдэн арбаад жэлэй эгээн ехэ забастовконуудай нэгэн болоно.

Мексикын таряашадай дабшалта

ГАВАНА, февралиин 9. (ТАСС). Мексикын Чоапан районой 300 шахуу таряашадай бүлэнэр помещигүүдэй хашалангуудые буруушааһан эрид шанга буруушаал мэдүүлхын тула Оахака город хүрэтэр 250 километр ябагаар дабшаба. Пренса Латина агентствын корреспондентын Мехикоһоо дамжуулһанай ёһоор, газар эдлэхэ эрхэтэй байһанаа засагаархидта лаблуулха эрилтэ табихамнай гэжэ дабшалгада хабаадагшад мэдүүлнэ. Газарыемнай, ороохо таряаемнай буляан абана гэжэ таряашад гомдоно. Помещигүүд элдэб эсын арга мэхэ хэжэ, кофиин ургаса сүм булимтаран үбэршэлнэ, газарыемнай «элдүүрилэгдэдэггүй» гээд помещигүүдтэ үгэнхэй гэжэ мэдүүлбэ.

Корабльнуудай экипажууд Сайгон ошохоёо арсаба

Франс Пресс агентствын мэдээсэлэй ёһоор, Гонконгын худалдаа наймаанай корабльнуудай үшөө хоёр экипаж өөһэдынгөө суднануудые Урда Вьетнам абаашахаяа арсаа.

«Ангелине» кораблиин команда экипажайнгаа һэлгэгдэһэнэй һүүлдэ ямаршье ашаагүйгөөр Сайгон ошоо. «Скотстаун» кораблиин команда Урда Вьетнам ошохогүйбди гэжэ мэдүүлээд, тиишэ ошохо рейснь болюулагдаа.

(ТАСС).

СЕНАТОРНУУД ҺАНААТА БОЛОНГИ

ВАШИНГТОН, февралиин 9. (ТАСС). Сенадай гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комисси сенатор У. Фулбрайтын хүтэлбэри доро Урда Вьетнам тушаа США-гай правительствын баримталан бэелүүлдэг политикые зүбшэн хэлсэлгээ һэргээбэ. Комиссиин заседанинууд ороной телевизионно ехэ станцинуудаар дамжуулагдаад, правительство ба президент Л. Джонсон тушаа ехээр дураа гутаха ябадал үүсхээ.

Отставкада байдаг генерал-лейтенант Дж. Гэвин элирхэйлгын үгэ хэлээ. Тиихэдээ Урда Вьетнамдахи дайнай үргэлжэлүүлэгдэжэ байһые, тэндэхи американ сэрэгүүдэй улам олон болгогдожо байһые, ДРВ-е бүри ехээр бомбододог болоһые эрид буруушааба. Вьетнамдахи дайн «заха түйлдаа» хүрөө, тайлбарилан хэлэбэл, шэдхэ шэрэнги руу американска зуугаад мянган солдадуудые нэмэжэ эльгээбэл «ехэ алдуу» болохо гэжэ Гэвин мэдүүлбэ.

Вьетнамай граждан зондо үхэл, зоболон ушаруулдаг американска авиациин бомбодолго буруушааһан дэлхэйн улад зоной һанал бодолые США хэрэгсээнгүй байха ёһогүй. Зүүн-Урда Азидахи дайн байлдаае һүжэрөөбэл, ехэ аюул ушаруулжа болохо гэжэ генерал тэмдэглэбэ.

Гэхэ зуура, хархис сенатор Ф. Лаушэ гэгшэ Гэвинэй хэлэһые буруушааха, правительствын политикые муушалан шүүмжэлһэниинь «США-да хоро хохидол ушаруулна» гэжэ тодоруулха һэдэлгэ гаргаа.

Сенадай гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин гэшүүдэй зүгһөө Гэвинэй урда табиһан асуудалнуудһаа харахада, Зүүн-Урда Азидахи аюулта хёмороонрй дэлхэйн дайн болон һүжэржэ магад байһанда американска хуулишадай һанаагаа зобонги байһые гэршэлнэ.

Патриодуудай добтолго

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 9. (ТАСС). Сүлөөлэлгын армиин сэрэгшэд Урда Вьетнамай хархис дахуул сэрэгүүдые мүнөөдэр бута зада сохижо үргэлжэлөө. АП агентствын Сайгондохи корреспондентын мэдээсэлһээ харахада, Тэйнинь провинцида хүреэлэгдээшэ постдоо туһа хүргэхын тула эльгээгдэһэн сайгонско сэрэгүүдэй подразделени мүнөөдэр Урда Вьетнамай патриодуудай нуугада ороо.

Сүлөөлэлтын армиин сэрэгшэд, мүн Тень-Туандахи хархис сэрэгүүдэй аванпостые хүреэлжэ, добтолон сохёо.

Энэрхы ябуулга

ХАНОЙ, февралиин 9. (ТАСС). 1965 оной эсэс багта болоһон байлдаануудай үедэ сүлөөлэлгын армиин сэрэгшэдээр плендэ абтаһан хархис дахуул сэрэгүүдэй 122 солдадые Ча-Винь, Тяу-Док, Тхуза-Умот, Рать-Зиа, Тэй-Нинь провинцинуудтахи национальна фронтын комитедүүд сүлөөлөө гэжэ ВИА агентство дамжуулба.

Фабрика дээрэ бомбо унаба

ТОКИО, февралиин 8. (ТАСС). Ямагути гэжэ префектурада «Тэйдзин Ивакуни» гэжэ бүд нэхэдэг предприятиин харша соо хүдэлмэриин үдэрэй түлэг дунда энээгүүр ниидэжэ гараһан американ самолет дээрэһээ һуралсалай бомбо унаһан байгаа.

Тэрэ самолёдой ниидэжэ гараһан Ивакуни гэдэг американ сэрэгэй баазын командовани хадаа бомбо хаядаг оньһоной буруутаһан дээрэһээ иимэ ушар болобо гэжэ элирхэйлээд, энээнһээ хойшо иимэрхүү ушар дахин гарахагүй байха гэбэ. Теэд иимэ найдуулгань Японой олониитын һанаа заашье амаруулнагүй, тэдэнэр хадаа өөрынгөө газар дээрэһээ американ сэрэгэй баазануудые зайлуулхые эрижэ байнхай.

Хэлсээн боложо дүүрэбэ

ПАРИЖ, февралиин 9. (ТАСС). Франциин болон Баруун Германиин хоорондо хоёр үдэр соо болоһон хэлсээн мүнөөдэр эндэ дүүрэбэ. Тэрээндэ президент де Голль, ФРГ-гэй канцлер Л. Эрхард, Франциин премьер-министр Ж. Помпиду, экономикын болон финансын министр М. Дебре, мүн хоёр ороной гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд М. Кув де Мюрвиль, Г. Шредер болон бусад элитэ ноёд түшэмэд хабаадалсаһан байна.

Хэлсээн боложо дүүрэһэнэй һүүлээр ямаршье коммюнике тунхаглагдаагүй.

Хэлсээниинь үрэгүйгөөр дүүрээ

ПАРИЖ, февралиин 9. (ТАСС). Нютагай шэнжэлэгшэдэй уридшалан хэлэһэн мэтээр, Франциин ба Баруун Германиин хүтэлбэрилэгшэдэй хэһэн хэлсээнүүд тодорхой ямаршье үрэ тарангүй дүүрээ. Хэлсээнэй дүүрэһэнэй һүүлээр ямаршье коммюнике тунхаглагдаагүй. Хэблэлдэ бэшэгдэһэнһээ харахада, уласхоорондын гол асуудалнуудаар хоёр ороной хараа бодолдо ямаршье хубилалта болоогүй янзатай.

Хоёр талынхид Европын экономическа нүхэсэлэй («юрэнхы дэлгүүрэй») талаар «бэрхэшээлнүүдые» юрэнхы дээрэнь хаража үзөөд, ямаршье тодорхой асуудал, түсхайлан хэлэбэл, эгээн «хүндүүлхэй асуудалнуудай» нэгэн тухай—хүдөө ажахын политика тушаа арсалдаан тухай хэлсээгүй байна гэжэ «Монд» газетэ тэмдэглэнэ.

Хүлһэнэй алууршадһаа харюугаа абана

ХАНОЙ, февралиин 9. (ТАСС). Урда Вьетнамай зэбсэгтэ патриодуудай Динь-Винь провинциин Тыу-Фуогай райондо амжалтатай ябуулгануудые хэһэн дээрэһээ январь һара соо Урда Вьетнамай дээрмэшэд 216 хүнөө алуулһан, 77 хүнөө шархатуулһан байна гэжэ ВИА агентство мэдээсэбэ.

НОЙРҺОО ҺЭРИҺЭН ТАЛЫН ДУУШАН

Эдэ үдэрнүүдтэ манай республикын олониитэ Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Жамсо Тумунович Тумуновай түрэһөөр 50 жэлэйнь ойе тэмдэглэжэ байна. Тэрэнэй зохёолнуудаар уншагшадай конференцинүүд, дурасхаалта вечернүүд үнгэрэгдэнэ, уран зохёолшын творческо зам тухай лекцинүүд уншагдана. Жамсо Тумуновай түрэһэн Буряадай Агын национальна округто уран зохёолшодой делегаци ошохоёо байна.

Авторай зохёолнууд Буряад нютагайнгаа «хилэ» дабаһаар үнинэй. Ганса «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ романиинь ород, казах, башкир, яхад хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэхэһээ гадна, хилын саада тээ венгер, монгол, словак, немец, чех болон поляк арадуудай хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ, тэдэниие Буряад нютагай ажабайдалтай, Совет засагай түлөө шуһата тэмсэлтэй танилсуулна.

Уран зохёолшын бэшэһэн повестьнууд, поэмэнүүд, олон тоото шүлэгүүд болон рассказууд уншагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэһөөр.

ҺАНАН ДУРДАН ҺУУНАМ

Бидэ мүнөө Жамсо Тумунович Тумуновай түрэһөөр 50 наһанай ойе тэмдэглэжэ байнабди.

Би нүхэсэлэйш талаар, ажал хүдэлмэриинш талаар тон ойро хаба байһан түлөөгөө Жамсо Тумуновичай амидыданьшье хэлэжэ үрдеэгүй үгэнүүдээ мүнөө хэлээ һаам, оройтоогүй бээ гэжэ һананам.

1940 онһоо эхилээд Жамсо Тумуновичтай номой хэблэлдэ хамта хүдэлһэн байнабди. Жамсо Тумунович уран зохёолой хэлтэсэй редактор ябаа, би—һургуулиин номуудай хэлтэсэй редактор. Ажалай талаар арсалдахашье, зүбшэхэшье асуудалнууд саг үргэлжэ гаражал байдаг һааб даа. Нэгэл ушарые мүнөөш хүрэтэр мартадаггүйб. Жамсо Тумунович номые эрхим һайн шанартай болгожо гаргахын түлөө халуун анхаралаа табидаг һэн. Энэ халуун анхаралдань Платон Ильич Малакшиновай «Холын городто» гэһэн роман дайралдажа, хоёр нүхэдэй гар наанаһаа болон арсалдахада, хажуу тээнь һууһан би, эхэнэрэй нимгэн эльгээ харуулан, Платон Ильичые үмөөржэ, эдэ хоёрой хоорондуур оролсоод абадаг һэм.

Жамсо Тумунович гам хайрагүйгөөр зураха, Платон Ильич хүхэ бэхээр хэрээһэлүүлһэн хуудаһануудаа хараад, зосоонь харанхы болохо. Үнэн уруунь бодоо һаа, Жамсо Тумунович зүб лэ байха, теэд Платон Ильич баһал хайратайгаар харагдаха.

Теэд ном лэ гээшэ ном лэ ха юм даа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай түрүүшын үдэрһөө Жамсо Тумунович фронтдо ябаа. Нэгэ халуун байлдаанай удаа бидэндэ, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө, иигэжэ бэшээ һэн: «Хүндэтэ нүхэд, дариин утаатай хара тэнгэри доро хаба шадалаа үзэн ябахадаа, һаруул сэнхир огторгойгоо марталтай аал? Шэрэмэй тооһогүйгөөр сэнхир агаар уухын түлөө, ши бидэнэй жаргахын түлөө дайсантай үгөөр бэшэ, буугаар хөөрэлдэхэ ушар гарана. Ээлжээтэ хөөрэлдөөнэй хойто тээ блиндаж соогоо һуугаад, энэ бэшэг бэшэжэ байнаб...».

1945 ондо хүшэр дайгаа даража, хүлэг морёо һүүлдээ бэлэйбди. Жамсо Тумуновичай бэшэдэгэй ёһоор утаатай хара тэнгэри сэлмэжэ, Жамсо Тумунович шэнги баатар хүбүүдэйнгээ аша туһаар манай совет хүнүүд шэрэмэй тооһогүй сэнхир агаар уужа, жаргалаа амасан, ажал байдалаа һэргээн ороо бэлэй.

1959 ондо гараһан «Зүрхэнэй сохисо» гэжэ ном соом «Поэдтэ» гэһэн шүлэг бии. Энэ шүлэг 1945 ондо Жамсо Тумуновичта зорюулагдаһан юм. Жамсо Тумуновичай энэ намда зорюулһан шүлэг гэжэ амидыдаа мэдээшьегүй һаань, мүнөө энэ хүндэтэ нүхэрэйнгөө гэрэлтэ дурасхаалда хандуулан, эхилэн бэшэһэн шүлэгөө эршэ багатайшье һаань, этигэл, хүндэлэлөө харуулһанаа эндэ дабтан хэлэнэм.

ПОЭДТЭ

Поэт, залуухан буряад
басаганшни
Заяа шамһаа гүйналби.
Поэт, хурса сэсэн юрөөлөө
Колхозница басагандаа
зорюулыш.
Поэт, шиниин шэнхинээтэ
үгэнүүд
Сэхэ намда хандаһаншуу.
Поэт, хэлыш намдаа үнэнь,
«Сэсэгмааш» болоjo
шадахаар гүб?

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА,
поэтесса.

Үльдэргэ.

Дамба ЖАЛСАРАЕВ

ЖАМСО ТУМУНОВАЙ ДУРАСХААЛДА

1.

Угаа һайн нүхэрни
утa наһа наһалбагүй.
Ухаам шэбшэнэ:
еэрөөш мүнхэ бэшэлши.
Зүгөөр зүрхэм,
ухаан зүрхэм тэсэнэгүй.
Зүүдэн бэшэ гү?
Гашуудалда,
үүдэн, юундэ нээгдэнэбши?
Хүндэтэ эмшэд,
хүлисыт,
энэ ямар гомдолтойб —
Хүнэй наһанай
үшөөл богонинь харатай.
Зуу наһыеш,
зүбынь хэлэбэл, богони
гэлтэй —
Зүгөөр нүхэрэймнай
дүшэш хүрөөгүйнь
хайратай.
Ухаатай, хүхюун,
уужам хонгор сэдьхэлтэй,
Уурлааш болобол
удангүй энеэхэ шадалтай,
Манайнгаа дунда
ябахал һэн даа алхалжа,
Мантаяа тэгшээр
баярш, ундаарш
хубаалдажа...

2.

Магтаалай үгөөр —
магтахада бэлэн байбашье
Маанадаа, нүхэдөө,
эрхэлүүлдэг заншалгүй һэн.
Үнэтэй дүхиидэл,
һайрхуулһан үгэ
һайханшьег,
Үнэрынь гаража,
мартагдахань дамжаггүй һэн.
Хараалай үгөөр —
хараахада баһал бэлэншэг —
Хайра гамгүйгөөр
хайрадаг бэшэ һэн бидэнээ.
Халаахайн үбшэндэл,
доромжолһон үгэ
хороншьег,
Харин огтош хүндэгүй —
мартагдаха һэн үнинэй.
Ханилха нүхэсэхэнь—
хадын булагтал сэбэрээр,
Харахан булангир,
жэжэхэн хорхой байгаагүй.
Тэмсэхэнь баһа —
барилдаан шэнги сэхээр,
Дэгээ хэлгэн,
дэмы аһалган байгаагүй.
Элдэб янзын
уран хоолой нийлүүлэн,
Эбтэй хонгёо хоороор
дуулахыемнай хүсэдэг һэн.
«Эсэгэ арадайнгаа
эрхим бэлиг мэдүүлэн,
Эхилэн дуулагшадай
эстафетэ барияы» — гэдэг
һэн.

3.

Түрэһэн талань
түгэлдэр, намжаа, дуулим.
Тэндэһээ эхитэйл
уужам сэдьхэл, дууниинь:
«Талын бүргэд» тухай
дайшалхы замдаа дуулан.
Тэрэ дуугаа
туггал үргөө, далитуулан.
Алмай үхэл,
нүхэрыемнай абахагүйш,
Ажабайдал,
нүхэртэйгөө хахасахагүйш.
«Нойрһоо һэриһэн талыень»
«Жаргалантын гал»
шэмэглэнэ,
Мүнхын уһандал,
«Алтан бороо» сүршэнэ.

1956 он.

Уран зурааша Даша-Нима Дугаров Жамсо Тумунович Тумуновай зураг бэшэжэ эхилһээр үнинэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Даша-Нима Дугаров творческо лабораторидоо. Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Жамсо ТУМУНОВ

ТҮРҮҮШЫН САҺАН

(Толилогдоогүй повестьһоо хэһэг)

Хойто урда зүгтэ эжэлһээ таһаршоод тэнэжэ ябаһан юумэндэл бүмбэгэр сагаахан үүлэн орой болохо тээшэ бөөгнэрэн ниилэжэ, барай барайһаар үдхэрнэ, нэгэ хирэ болоод хойто зүгтэ гаража, нэгэ хирэ болоод баруун зүгтэ гаража байһан һалхи намдаажа, ехэ аалин үе болоно. Модоной гэшүүһэн дээгүүр һууһан барбагар үдхэн үһэтэй голой шубууд шахаг шахаг гэлдэн байһанаа гансата абяагүй болошоно.

— Саһан, эндэ саһан ородог юм гү?—гэжэ хүбүүд баярлаһандаа гайхалсана.

— Бидэнэй хойноһоо дахажа ерээ бэшэ гү?... Зүүн тээһээ орожо байнал!... Харыш!

— Сэбэр саһаар нюураа угаагты!—гэлдэжэ хүбүүд землянкынгаа үүдэндэ обооролдоно. Гэнтэ һалхин хүрилжэ, барьягар томо уляаһан модод жаахан хушуугаараа барзагар олон гэшүүһэндээ бэе бэеэ хабиран хахинажа, хаана холо ойн соорхой соо шууяха дуулдана. Тиигэжэ байтараа баһа дахин аажам байдал орооно. Нэгэ юумэ хүлеэһэн янзатай байгаа. Энэ номгороод байһан дайда дээрэ аяар дээрэһээ бударһаар, хүрилэн хиидэн саһан оробо.

Минии зосоо хүхюун байба. Хара хараһаар байтарни тойроод сайжа эхилбэ. Газаагуурнай татажа хэбтэһэн шэлэй бутархай, хирпиисын хэлтэрхэй — алагдаһан немецүүдэй хүүрнүүд. Хамаг бүхы ажалнай, адхаһан хүлһэмнай үлүүдэ хосороогүйдэл саһаар хушагдажа, ямар нэгэн иимэ газарта өөлэжэ ошоһондол байна. Дайдын олон тэргэ, шарга, трактор, пушкын сахаригта низа сабаа татагдаһан газар, һомоной тэһэрһэн сараанууд — бүгэдэ харагдана.

Һамга басагадаа дурдаан, бэшэг мэндээ уншаан, болоогүй юумэн болоно. Землянка соо иимэ гэрэлтэй, иимэ хүхюун байхыень түрүүшынхеэ үзэбэб...

Ординарец—үнөөхи ногоон нюдэтэ Андрей намайе бэдэржэ ерэбэ. Комбат таниие урина гэжэ яг зогсошоод, урданайхидаа орходоо нилээн ханалгатайгаар тэрэ хэлэбэ.

Николай Корчагин землянкынгаа хоймортo дабшалжа һуугаад, налгай тэнигэрээр намайе угтаба. Хажуудаа һууһан офицерые бодхожо, орондонь намайе һуулгаба. Комбадай баруун талада ротын командирнууд зэргэлээд һууна, гар тээнь сабхишан Скуби, писарь ординарец Петр, моришон Васька, рядовой Петруев гэхэ мэтэнэр хүл дээрээ зогсоно.

Комбат нэгэ нэгэ стакан архи аягалагты гэбэ.

— Иигээд дайнда орохомнай гээшэ. Минии батальон соо өөрынгөө даабариие дүүргэжэ шадахагүй хүн үгы. Хуу өөһэд өөһэдынгөө хүдэлмэриие һайнаар дүүргэжэ шадаха ёһотойбди,—гээд намда хандана. Тумунов, би шамайе Тимур гэжэ нэрлэхэб, бү гомдоорой!—гээд бэшэ юушье хэлэнгүй нюдөө анижа ерээд, архяа уужархиба.

— Таанад өөһэдынгөө хүбүүдээр мүнөө үдэшые үнгэргэгты. Бултантайнь хөөрэлдэгты, һайса хоол логты, архи уухадатнай болохо, би Тимуртай хөөрэлдэхэм,—гэжэ Корчагин ротын командирнуудта хэлэнэ.

— Тимур!—гэжэ намда хандаа.—Ши түргэн зантай яруу, шадалтай янзатай байнаш. Би шамһаа хоёр наһа ахашье һаа, зүрхэм аргагүй хүгшэрөө, болони... Жаа юумэндэ бүри эгэрхээшье болишооб... Дайн гээшэшье хүнэй мэдэрэлые буляадаг юм ха юм,—гээд нэгэ хэды анирггүй һуутараа Корчагин нам тээшэ һуужа дүтэлөөд,—дайниие юун гээшэ гэжэ һананаш? Дүрбэдэхи жэлээ дайлалдан ябаһан аад... —гэжэ үгэеэ дүүргэнгүй комбат абяагүй болоно. Землянка соо хүн үгы болошобо. Намда ехэ аягүй хэбэртэй байба. Ямар юумэнһээ эхилжэ намтан хөөрэлдэхөө һанаа гээшэб гэжэ бодоноб. Корчагин хүдэлнэгүй, найган нэнгэнэшьегүй, хүлхыжэ һууна. Шэлэ хүзүүгээ шэлгэжэ, халуун сай ууна. Сайһаг лэ хүн хэбэртэй, ехэ абьяастайгаар сайтаа залгина.

— Комиссар!—гэжэ шангашье бэшэ, һулашье бэшээр Корчагин хэлээд, нам тээшэ нэнгэжэ:

— Дайн тухай юун гээшэ гэжэ һананаш?— Би дүрбэдэхи жэлээ дайлалдажа ябанаб. Сэрэгшэ ябаһан аад, мүнөө комбат болоод байнаб. Теэд дайн юун гээшэб гэжэ тайлбарилжа яданаб,—гэжэ намһаа һураба.

Ямар удхатай иимэ асуудалые Корчагин намһаа һурабаб? Ухаантайл һураһан байха ёһотой... гэжэ бодоноб. Гайханаб, бодолгото болоноб. Сэхэ сэхиб гэжэ байхые харахадаа заратай хүн гэжэ баһал дахин һанааб.

Дуугарангүй уруугаа хараад һуужа болохогүй, энээнһээ сайгаа гайхаһан шэнги һороноб. Тиигээд байтараа хүлэрнэб. Энэ асуудалдань хороод һуужа болохогүй гэжэ һанаһандаа үнөөхи газаа:

— Буугаар буудахада, снарядай тэһэрхэдэ дайн бэшэ гээшэ гү?—гэнэб. Корчагин мэхэтэйгээр тархяа һэжэржэ:

— Намайе эхэнэрэй гэзэгые үгыешни мартуулдаг, ехэ хайрагүй хуй һалхин шэнги юумэ гээшэ,—гэжэ Корчагин хэлэнэ.—Би ном соо дайниие юун гэжэ тайлбарилдагыень һомоной тэһэрхэ дайнай гэзэгэнь гээшэ мэдэнэгүйб. Энэ комиссарай хэрэг... Бил бодоходоо тиигэжэ һананаб...

Түмэр пеэшэн соохи гал нижаганана, пишаганана. Халуун амисхал бидэнэй хубсаһанда хүрэжэ, дулаасуулһаар яралгүйхэн бэедэмнай хүрэнэ. Уданшьегүй сайн халуунтай ниилэжэ, бидэниие хүлэргэнэ. Корчагин гимнастёркынгоо захые сэлижэ, үбсүүгээ эльбэнэ.

— Дайнай урда тээ һамгандаа дуратайб гэжэ хэлэгшэ һэн. Үхибүүдээ шубуунай дальбараахайнууд гэжэ байжа эрхэлүүлэгшэ һэн. Теэд мүнөө хүнүүдэй иигэжэ байжа үхибүүгээ эрхэлүүлхыень дуулаа һаа сухалынь хүрэхэл даа,—гээд Корчагин энеэнэ.

Энэ томо, шэрүүн, олон бэрхэшээлые үзэһэн хүн һанаһанаа хэлэнэ гэжэ һанахада ехэ һайн байба. Тиигэжэ һуутараа Корчагин нэрэгүй энеэбэ. Нюдэнэйнгөө нёлбоһо аршажа, эльгээ барин байжа энеэбэ. Би бүри ехээр гайхабаб. Корчагиниие оройдоо энеэдэггүй хүн гэжэ һанадаг байгааб. Корчагин энеэгээд һалабагүй.

— Минии гурбан советчигүүд юу бодожо һууна гээшэб?—гэжэ хэлэжэ байжа Корчагин эльгэ хатана.—Намһаа ондоо тээ балгашье архи ууха эрхэгүй юм. Асараад үзэхэмнай гү?—гэжэ Корчагин һурана.

Сабхишан Скуби, писарь Россол, ординарец Андрей гурбан орожо ерэбэ. Корчагин тэдэнээ заажа байжа энеэбэ.

— Энэл даа минии советчигүүд, энэл даа,—гэнэ. Тэдэнэр гурбуулаа ехэ энеэдэтэй байба. Ординарец Андрей томошье, тарганшье; писарь Россол үндэр аад, гожогор нариихан, нара хараагүй уляаһан модон шэнги сабхишан Скуби борьбогор жаахан, туранхайшье, набтаршье.

— Харыш даа, комиссар! Эдэшни оройдоо архи уугаагүй ха юм,—гэжэ комбат һайрхана. Тиигээд тэдээндээ томо гэгшын стаканаар архи аягалжа үгэбэ. Гурбуулаа нэгэ жэгдэ тэрэ архииень уужархиба.

— Эдэшни һайн хүнүүд. Дайнай гал соо харахаш. Шубуунайшье ниидэхэ аргагүй байхадань писарь Россолшни папкатай саарһа бараад шамда хүрэжэ ерэхэ. Гараа табихатайш хамта агаарта дэгдэһэндэл үгы байха. Энэ сабхишаниие бү хэлэ. Энээнэйш бэеые һомон даадаггүй юм. Тиихэдэ минии Андрейтэй немец дайралдаа һаа нюдэтээ үлэхэгүй. Юушье мэдээгүй байтаршни нюдэндэнь табижархёод байха,—гэжэ Корчагин гурбан советнигүүдээ магтана.—Эдэшни энээнһээ гадна артистнууд юм,—гээд комбат тэрэ гурбанда хандажа, комиссарта наада харуулагты гэнэ.

Скуби гэнтэ буршагад гээд. амандаа жаахан гар мошко зуужа, нэрэгүй шашхуулжа байжа танцевалжа гараба. Андрей ташгаагаа тулаад, бүдүүн һайхан хоолойгоор гунигтай гэгшын дуу дуулаба. Россол ямаан болон мааража, мяг-мяг гэнэ.

Газаа гарахадамнай саһан орожол орожол байба. Корчагин шинелээ хэдэрээд, түглыжэ байтараа:

— Волгын адагта байһан шэнгиб даа,—гэнэ.

Юрэнхыдөө сагай уларилай ехэ түргэн хубилдагшье һаа. Прусси шэнги һарьһан уларил газаа үзөөгүйб. Саһа ороһоной һүүлдэ ехэ хүйтэн унаһан аад. баһа дахин уһа горхон урдажа, удаань баһа дахин саһан оробо.

Мартагдашагүй уулзалганууд

ЯРУУНАДА ҺЭН

Намар. Би Улаан Сэрэгэй албанһаа табигданхай, морин сэрэгшын хубсаһатай хүн Яруунa түрүүшынхиеэ орохо гэжэ Хори дээрэ почтын машина угтажа байнаб. Хүлеэнэб, хүлеэнэб. Ерэхэ юумэ үгы. Боро хараан боложо байхада ерэбэ даа. Почтын ашаан дээрэ һууха гэжэ тарахадам, хүхэ даалимба дэгэлтэй залуухан хүбүүн утa хамсыгаа һугсаранхай һуужа байба. Тэрэм ехэ нюурмагай, намайгаа мүшхэжэ оробо. Тиигээд: «Би шамайе мэдэхэб. Манай Яруунa багшалхаа ошожо ябаһаншни ехэ һайн. Яруунa гээшэ уужам баян үзэсхэлэн гоё нютаг юм. Би Ярууный аймагай комсомолой райкомой таһагые даагша Жамсо Тумунов гээшэб. Ярууный Гүндэдэ уран зохёолшо Ж. Балданжабон ажаллана. Тэрэмнай ехэ юумэ хэжэ байдаг хүн. Ши баруун захада байха болоношь. Ёһоор даа, танай ошохо Эгэтын һургуулида ябагшаб. Ёһоор һургуули» —гээд лэ Яруунa нютаг тухай, саашадаа пионерэй дунда хамта хэхэ хүдэлмэри тухай хөөрэжэ оробо.

Олон юумэ хөөрэлдэжэ, Тайлууд хүрэһэноо мэдэнгүй хүрэбэбди. Почтын газаа машинамнай зогсобо. «Би шамайгаа үдэшэһүү. Эгэтын айлнуудай гал тээ тэрэ зүүн хойно харагдажа байна»—гээд, дахуулаад ябаба.

Захаараа хайнагтажа байһан нэгэ бишыхан гол туласа асараад: «Зай, энэ Эгэтын гол гээшэ. Энээгээр гараад, энэ харгыгаараа сэхэ ошохош. Зай, һайн түбхинэ, хамта хүдэлхэбди»,—гэжэрхёод гэдэргээ шамдаба. Бишье, солдат хүн, Эгэтэеэ сабхяараа ойможо гараад алхалшабаб.

Хожомынь ходо Жамсо намайе «гуталаараа гол ойможо гараһан юм» гээд гасаалдаг һэн.

Эгэтын һургуулида багшалжа эхилбэб. Һургуулинуудтай, илангаяа Эгэтын һургуулитай Жамсо нягта холбоотой байгаа. Иимэ тиимэ юумэ хэе гээд лэ эдэбхи гаргажал байха. Зүблөөндэ дуудаха. Хүүгэдэй дуунуудые оршуулжа дуулуулхабди.

Ноёдто ороод, слёт юумэ үнгэргэхэ мүнгэ олохоороо бэрхэ, зүрхэтэй, зоримгой һэн. Юумэ үгы гэжэ арсахын аргагүйгөөр хэлэдэг һэн.

Зун намайгаа Эгэтын пионерскэ лагериин начальник болгожорхибо. Өөрөө ерээд. уран зохёол уншалга, дуу дуулалга эмхидхэхэ. Нэгэ темэдэ хоёр шүлэг уншаад, алиининь гоёб гэхэ. Һүүлдэ мэдэхэдэ, нэгэниинь өөрынь юумэ байха.

Хойто үбэлынь орой болоһон хойно хүн үүдэ тоншобо. Ошожо нээхэдэм Жамсо байба.

— Зай, Москваһаа ябанаб. Нарһата оронгүй эндэ буубаб. Пионернүүдээрээ уулзаха хэрэгтэй байна. Пионерэй гэр барюулха болообди. Н. К. Крупская мүнгэ зүбшөөгөө. Хэхэ ажал ехэ. Танай пионерэй дружинада бэлэг болгон туг, хэдэн эрхим һурадаг пионернүүдтэ галстугуудые Москваһаа асарааб.

Үглөөгүүр бүхы пионернүүдээ жагсааха гэлсэбэбди.

Үглөөгүүр жагсаал дээрэ Москва ябаһанаа, Н. К. Крупскаяда ороһоноо хөөрэбэ. Бэлэгүүдээ: значок, открытка, галстугуудые хүбааба. Ехэ хүхюун юумэ болобо.

«Пионернүүдэй тусхай гэртэй болоһон тухайгаа статья «Пионерская правда» газетэдэ бэшэхые танай һургуулиин дүрбэн отличнигүүдтэ даалгахам»,—гээд, блокнодоо гаргаад, тэдэнэй нэрэнүүдые уншаба. Ябаха дээрээ «эдэ дүрбэнэй гар табюулаад, статья үгөөд ерээ һэм. Мүнөө гаража байгаа ёһотой»—гэжэ намдаа шэбэнэбэ.

Тэрэ хабартаа пионерэй гэр өөрөө ударидан барюулаа һэн. Зуун «бишь һургуулида Улаан-Үдэдэ ошохом. Энэ Сэсэгмаа тархиим эрьюулээд байна»—гээд энеэбэ. Улаан-Үдэдэ байдаг басаган гээшэ гү гэжэ һанажа байтарни, дагдагар хабтааһа гаргаад, бэшэжэ байһан юумэеэ уншажа үгэбэ. Тэрэнь «Сэсэгмаа» драма байһан байгаа.

Цокто НОМТОЕВ,
уран зохёолшо.

УРАН ЗОХЁОЛШО ЭРХҮҮДЭ

1951 оной эртын намар һэн.

Түрүүшын саһан үйлсэнүүд, Ангара мүрэн дээгүүр һагшуурдагдаһан талхандал бударна. Тротуарнууд шал нойтон. Саһан газарта үшөө хүрэнгүй хайлашана хэбэртэй. Нэбтэ норошоһон гуталтай, нойтон пальтотой борбилоодол борсойшоһон юумэ хамтын байрын үүдэ руу түргэнөөр шургабаб.

Үшөө эртэшье һаа Эрхүү город дээгүүр намтышаһан тэнгэриһээ болоjo үдэшын боро хараандал һанагдана. Нойтон хубсаһаа тайлажа, мүнөөдэр хайшаашье ошохогүйб, библиотекэ тээшэшье харгы хаагдаа гэжэ бодон байтарни, хамтадаа һурадаг нүхэдни орожо ерэбэ.

— Һониниие дуулаа гүш?

— Үгы даа.

— Мүнөө үдэшын долоон сагта уран зохёолшодой холбоондо Жамсо Тумунов Эрхүүгэй уран зохёолшодтой уулзалга хэхэнь.

Бидэнэр, Жданoвай нэрэмжэтэ гүрэнэй университедэй бурят-монголой отделениин студентнэр, Эрхүүгэй ФТИ-дэ Жамсо Тумунович Тумуновай амаржа байһан тухай мэдээд байгаа һэмди. Зохёолнуудыень һайшаан уншадагшье һаа, олонхимнай Тумуновые нюдэндөө харaагүй, танихагүй бэлэй. «Отделенидээ уулзалга хээ һаа гэһэн бодолтой аад, амаржа, эмшэлүүлжэ байһан хүндэ иимэ гүйлтатайгаар яажа хандахаб даа.

Долоон сагай дүтэлхые арай хүлеэжэ, хаанашье ошохогүйб гэһэн аад лэ, нүхэдтэйгөө уран зохёолшодой холбооной байшан тээшэ алхалшабаб.

Байшан соо хүн зон олон. Уран зохёолшодой «пятницада» журналистнууд, студентнэр, юрын лэ уншагшад гэр дүүрэн сугларагша бэлэй. Бидэнэр, буряад студентнэр, түрүү зэргэдэ һуури эзэлбэбди.

Удаашье болонгүй поэт Иван Иванович Молчанов-Сибирский дундуур бэетэй, үргэн мүрнүүдтэй, сагаан шарайтай хүниие дахуулан орожо ерэбэ. Жамсо Тумуновичые номуудтань хэблэгдэнхэй фото-зурагуудаарнь танижархибабди. Тэрэмнай маанарые обёороод энеэбхилэн, толгойгоо дохибо. Буряадууд гэжэ таняа хэбэртэй.

Молчанов-Сибирский Жамсо Тумуновичые сугларагшадтай танилсуулба. Теэдшье тэндэ һуугшадай олонхинь Тумуновые таниха байжа, зал альга ташалгаар нэрьешэбэ. Эрид тэрэ үедэ номой магазинуудта «Советский писатель» хэблэлһээ Тумуновай «Нойрһоо һэриһэн тала» гэжэ роман ороод байгаа бшуу.

Жамсо Тумунович тэрэ үдэшэ Буряадай уран зохёол, уран зохёолшод тухай нилээд удаан хөөрөө һэн. Сугларагшад өөрынь хүдэлмэри, түсэбүүд тухай асуудалнуудые һуража һалабагүй. Жамсо Тумунович шог энеэдэ гаргажа байжа тодохоноор, яаралгүйхэнөөр тамхилан, хөөрөөгөө дэлгэрүүлнэ...

Уулзалгын һүүлээр Жамсо Тумунович манай хажууда дүтэлжэ, өөрөө гарыемнай барин мэндэшэлээд:

— Улаан-Үдэһээ гүт?—гэбэ.

— Би Оһоһооб...

— Бооxонойб...

— Агым...

— Оо, Буряад нютагнай иимэ үргэн дэлгэр гүбэ,—гэжэ бахардаһан маанарта бүришье хани нүхэдэй янзаар хандан энеэбхилбэ.

Бидэнэр Жамсо Тумуновичые удаан табяагүй һэмди. Тэрэмнайшье ябахаяа яараагүй. Уран зохёолшо манай һуралсалаар, ажабайдалаар һонирхобо. Тиигээд:

— Залуушуулай дунда поэдүүд, эхилэн бэшэгшэд олон бээ, —гэжэ баһа энеэбхилбэ...

Хойто үдэшэниинь манай уряалаар Жамсо Тумунович бурят-монгол отделениин студентнэрээр уулзахаяа университедтэ ерээ һэн. Уран зохёолшотой хамта мэдээжэ дуушан Карпов ерэлсэжэ, уран зохёолой болон искусствын өхэл һонин вечер үнгэргэгдөө бэлэй.

Намда тэрэ түрүүшын уулзалга гүн гэнзэгы удха шанартай номой нэгэ хуудаһые ираһандал һанагдагша.

К. ИЛЬИН.

«АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ»

КПСС-эй Буряадай обкомой пропаганда, агитациин таһагай һарадаа хоёр удаа хэблэгдэдэг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ—хоёрдохи номер уншагшадтаа тараагдаба.

Блокнодой гадар хуудаһанда Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой лутводууд Д. Д. Очиров, П. П. Соколов гэгшэдэй дүрэ зураг хэблэгдээ.

«Буряад оромнай шэнэ шатада гарахань» гэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй VIII сессиин дүнгүүд тушаа материал блокнодой түрүүшын хуудаһануудта толилогдонхой.

Экономическа эрдэмэй кандидат Р. Евстигнеевэй «Дэлхэйн социализмын системын аша туһада» гэһэн статья блокнодой удаадахи хуудаһануудта уншахат.

«КПСС-эй XXIII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр уттая» гэһэн бүлэгтэ Р. Полусуровай —«Мүрысөөнэй дүлэн бадарна», КПСС-эй обкомой политическэ гэгээрэлэй байшангай консультант И. Поляковагай,—«Пропагандист хүнэй сэдьхэл уудална» гэһэн һонирхолтой тэмдэглэлнүүд хэблэгдэбэ.

«Совет засагай 50 жэлэй ойдо» гэһэн бүлэг соо О. Березковой: Совет засагай түлөө түрүүшын эдир тэмсэгшэдэй һүлдэ тэмдэг болоһон тэрэ үеын комсомол басаган Елена Волкова тухай «Гал залуу наһандаа» гэһэн гаршагтай һонирхолтой тэмдэглэл блокнодой һүүлшын хуудаһануудта толилогдоотой.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н03430. Зак. № 115